

บทที่ 7

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีชื่อเสียงที่มีงานทางโทรทัศน์” เกิดขึ้นเนื่องจากมูลเหตุสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ ผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ไม่ว่าจะเป็นนักร้อง นักแสดง ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์ ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ และผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ มีแนวโน้มลงสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านๆ มา คือ ไม่ใช่ที่ผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ทุกคนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจะประสบความสำเร็จ กล่าวคือ บางคนได้รับเลือกตั้ง บางคนไม่ได้รับเลือกตั้ง ขณะที่บางคนต้องลงสมัครหลายครั้งกว่าจะได้รับเลือกตั้ง ทั้งๆ ที่ทุกคนต่างทุ่มเทณรงค์หาเสียงอย่างเต็มที่ และหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว ผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ก็สามารถรักษาสถานภาพการเป็นผู้แทนราษฎรได้แตกต่างกัน กล่าวคือ บางคนได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนี้ติดต่อกันหลายสมัย ขณะที่บางคนสามารถอยู่ในตำแหน่งนี้ได้เพียงไม่กี่สมัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการค้นหาคำตอบว่า มีเงื่อนไขใดที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ได้รับเลือกตั้ง และต้องรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไรเพื่อให้ได้รับการสนับสนุน ตลอดจนหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วจะต้องแสดงออกต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างไรเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในการลงสมัครครั้งต่อไป สำหรับมูลเหตุประการที่สอง คือ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะการศึกษาที่เจาะลึกไปในประเด็นเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการดำรงรักษาตำแหน่งผู้แทนราษฎรของนักการเมืองที่มาจากวงการโทรทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะมีส่วนช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการสื่อสารทางการเมืองของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ และข้อค้นพบทั้งหมดสามารถสรุปได้เป็นข้อสรุปเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์
3. ศึกษาวิธีการดำรงรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์

สำหรับกรอบความคิดของการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของเศรษฐพร คูศรีพิทักษ์ ที่กล่าวถึง เงื่อนไขที่สนับสนุนให้ผู้สมัครได้รับเลือกตั้ง และแนวคิดของสุรพงษ์ ไสธนะเสถียร สมบัติ จันทรวงศ์ สุจิต บุญบงการ และแดน นิโม (Dan Nimmo) มาพัฒนาเป็นกรอบในการศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นเงื่อนไข 2 ประเภท คือ เงื่อนไขภายในของผู้สมัคร และเงื่อนไขภายนอกของผู้สมัคร สำหรับการศึกษารณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาสาระที่ผู้สมัครใช้ในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครใช้ในการติดต่อกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของสุรพงษ์ ไสธนะเสถียร เจมส์ เอ็น ดรักแมน (Jame N. Druckman) เดนนิส คาแวนแน็ก (Dennis Kavanagh) สตีเฟน เอ แซลมอร์ และบาราบารา จี แซลมอร์ (Stephen A. Salmore and Barbara G. Salmore) เป็นกรอบของการศึกษาเนื้อหาสารรณรงค์เลือกตั้ง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเด็นปัญหา และภาพลักษณ์ และได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการหาเสียงของสุรพงษ์ ไสธนะเสถียร ที่กล่าวถึง ช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครใช้ในการติดต่อกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งว่ามี 2 ช่องทางหลักๆ คือ การใช้การสื่อสารสาธารณะ และการใช้สื่อสารมวลชน ส่วนการศึกษาถึงวิธีการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการรักษาความมีชื่อเสียงของเออร์วิง เรน (Irving Rein) ฟิลลิป คอตเลอร์ (Phillip Kotler) และมาร์ติน สตอลเลอร์ (Martin Stoller) และแนวคิดในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครที่อยู่ในตำแหน่งของจูดิธ เอส เทเรนซ์ (Judith S. Trent) และโรเบิร์ต วี ฟรีเดนเบิร์ก (Robert V. Friedenber) รวมทั้งผลการวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการทำหน้าที่ ส.ส. ของธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ มาพัฒนาเป็นกรอบความคิดในการศึกษาถึงวิธีการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. ของผู้มีผลงานทางโทรทัศน์

ทางด้านระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ และทำความเข้าใจการเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ส. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนการรักษา สถานภาพการเป็น ส.ส. ของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ โดยผู้วิจัยต้องการเข้าใจถึงแก่นแท้ของเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ได้รับเลือกตั้ง วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จะทำให้ได้รับชัยชนะ และวิธีการแสดงออกต่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งหลังจากได้ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎรแล้วเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 วิธีการ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกต (Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ส. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. ของผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ โดยสัมภาษณ์เจาะลึกผู้มีชื่อเสียงจาก

วงการโทรทัศน์ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 11 คน และระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นสิ่งต่างๆ ด้วย อาทิเช่น การแต่งกาย ท่าทาง วิธีการพูด และสถานที่ทำงาน เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกจนได้รับข้อมูลที่มั่งคั่งและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษา

2. ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างของเอกสาร ได้แก่ หนังสือ รายงานวิจัย นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ บทวิเคราะห์ เว็บไซต์ สื่อออนไลน์หาเสียง และเอกสารของพรรคการเมือง เป็นต้น

ข้อสรุป

ข้อค้นพบทั้งหมดจำแนกไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์จะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขภายในของผู้สมัคร และเงื่อนไขภายนอกของผู้สมัคร โดยเงื่อนไขภายในที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งมี 6 ประการ ประกอบไปด้วย บารมี การเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ การศึกษา ถิ่นกำเนิด บุคลิกภาพ และสถานภาพทางการเงิน ส่วนเงื่อนไขภายนอกที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งมี 2 ประการ คือ พรรคการเมืองที่สังกัด และสภาพท้องถิ่นของเขตเลือกตั้ง ซึ่งเงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ คือ การเป็นผู้มีชื่อเสียง และเงื่อนไขด้านบุคลิกภาพ

2. การศึกษาเรื่องการหาเสียงของผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ที่มุ่งศึกษาเนื้อหาสาระ และช่องทางการสื่อสาร พบว่า เนื้อหาที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียงมี 2 ประเภท คือ นโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของผู้สมัคร โดยผู้สมัครได้สื่อสารเนื้อหาดังกล่าวผ่านช่องทางการสื่อสารหลักๆ 2 ประเภท คือ สื่อสารสาธารณะ และสื่อสารมวลชน อนึ่ง เนื่องจากผู้สมัครเป็นผู้มีชื่อเสียง จึงทำให้การหาเสียงของผู้สมัครมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากผู้สมัครทั่วไป กล่าวคือ สามารถเข้าพบผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ง่าย สื่อมวลชนสนใจติดตามรายงานข่าวการหาเสียง และไม่ว่าผู้สมัครจะหาเสียงด้วยวิธีการใดมักได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

3. การศึกษาเรื่องการรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า เพื่อให้ นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง หลังจากได้รับเลือกตั้งนักการเมืองควรมีการแสดงออกต่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งด้วยวิธีการต่างๆ คือ การปรากฏกายให้อยู่ในสายตาประชาชนอย่างต่อเนื่อง การรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนระหว่าง

การหาเสียงเลือกตั้ง การทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรอย่างเต็มความสามารถ การใช้ความได้เปรียบจากการเป็นอดีตผู้แทนราษฎรในการหาเสียง และการประพฤติปฏิบัติตนด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันไม่ให้มีข่าวลือในทางเสื่อมเสีย โดยการเป็นอดีตนักการเมืองที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญทางการสื่อสารได้ช่วยให้การสื่อสารการเลือกตั้งออกไปยังผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รายละเอียดของข้อสรุปที่ 1

การศึกษาเรื่องเงื่อนไขที่มีผลทำให้ผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ประกอบด้วยเงื่อนไขภายใน ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร และเงื่อนไขภายนอก ซึ่งหมายถึงเงื่อนไขอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากคุณสมบัติส่วนตัว โดยเงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติทั่วไป ประกอบด้วย เงื่อนไขภายใน 4 ประการ คือ บารมี การศึกษา ถิ่นกำเนิด และสถานภาพทางการเงิน และเงื่อนไขภายนอก 2 ประการ คือ พรรคการเมืองที่สังกัด และเขตเลือกตั้งที่ลงสมัคร ส่วนเงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ คือ เงื่อนไขภายใน 2 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้มีชื่อเสียง และเงื่อนไขด้านบุคลิกภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติทั่วไปซึ่งไม่แตกต่างไปจากเงื่อนไขของผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป อันประกอบด้วยเงื่อนไขภายใน 4 ประการ คือ บารมี การศึกษา ถิ่นกำเนิด และสถานภาพทางการเงินนั้น พบว่า เป็นเงื่อนไขที่มีผลต่อผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ในบางกรณี ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านบารมี มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่มาจากต่างถิ่น โดยผู้สมัครกลุ่มนี้ได้สร้างบารมีในลักษณะของการกระทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่นที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง อาทิเช่น การเข้าช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน และการผลักดันงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ขณะที่ผู้สมัครที่เป็นคนในท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงื่อนไขนี้แต่อย่างใด

2. เงื่อนไขด้านการศึกษา มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งในระดับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประวัติทางการศึกษาของผู้สมัคร กล่าวคือ มีผลอย่างมากต่อผู้สมัครที่มีประวัติการศึกษาโดดเด่น เช่น เป็นผู้ที่จบการศึกษาสาขาการเมืองการปกครอง จบการศึกษาสูงถึงระดับปริญญาโท จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียง หรือจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศ ซึ่งผู้สมัครมักใช้ความโดดเด่นนี้เป็นเนื้อหาสำคัญของการหาเสียง ขณะที่เงื่อนไขนี้มีผลบ้างแต่ไม่มากนักต่อผู้สมัครที่มีประวัติการศึกษาดีแต่ไม่โดดเด่น เช่น จบการศึกษาระดับ

ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาการเมืองการปกครอง หรือกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และเงื่อนไขนี้จะไม่ส่งผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่มีประวัติทางการศึกษาไม่โดดเด่น อาทิ ไม่ได้จบการศึกษาด้านการเมืองการปกครอง จบการศึกษาจากสายอาชีพ ได้แก่ ด้านกีฬา ด้านศิลปะ ในระดับอนุปริญญา หรือยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

3. เงื่อนไขด้านถิ่นกำเนิด พบว่า เงื่อนไขนี้ส่งผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้สมัครที่เป็นคนท้องถิ่นและลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัด ด้วยเหตุผลหลายประการ คือ การเป็นคนท้องถิ่นทำให้ทราบปัญหาของชาวบ้านเป็นอย่างดีและเข้าใจธรรมเนียมปฏิบัติของชาวบ้านอย่างลึกซึ้ง จึงเลือกวิธีการหาเสียงได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งที่มีค่านิยมสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นได้รับเลือกตั้ง ขณะที่เงื่อนไขนี้ไม่ส่งผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่เป็นคนต่างถิ่น ยกเว้นเป็นผู้สมัครต่างถิ่นที่ไปลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัด หรือเป็นผู้สมัครต่างถิ่นที่ไปลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่คู่แข่งชั้นเป็นคนในท้องถิ่นและใช้ประเด็นนี้เป็นประเด็นหลักของการหาเสียง ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้สมัครจากต่างถิ่นที่ตระหนักดีว่ามีความเสียเปรียบ จะต้องวางแผนการหาเสียงเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถชนะใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เช่น การลงพื้นที่ล่วงหน้าก่อนการเลือกตั้งเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน การใช้ความโดดเด่นประการอื่นเป็นประเด็นสำคัญในการหาเสียง โดยหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงการเป็นคนต่างถิ่นของตน

4. เงื่อนไขด้านสถานภาพทางการเงิน พบว่า มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการดำเนินการหาเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการร่วมลงขันกับผู้สมัครร่วมทีมในสมัยที่การเลือกตั้งเป็นแบบรวมเขต การใช้จ่ายส่วนตัวในกรณีที่ไม่ต้องการใช้เงินส่วนกลาง หรือการสำรองจ่ายในกรณีที่พรรคการเมืองเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า โดยผู้สมัครควรมีความพร้อมทางการเงินในระดับหนึ่งเพื่อดำเนินการต่างๆ ซึ่งหากผู้สมัครไม่ได้มีการเตรียมการเรื่องนี้ไว้อาจทำให้เกิดความยุ่งยาก เช่น ต้องขอยืม หรือติดหนี้ผู้อื่น ขณะที่เงื่อนไขนี้ไม่ส่งผลต่อผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากพรรคการเมืองอย่างเต็มที่ โดยที่ไม่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการดำเนินการหาเสียง

ไม่เพียงแต่เงื่อนไขภายในเท่านั้น เงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติทั่วไปยังประกอบด้วยเงื่อนไขภายนอกอีก 2 ประการ คือ พรรคการเมืองที่สังกัด และสภาพท้องถิ่นของเขตเลือกตั้ง ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านพรรคการเมืองที่สังกัด พบว่า หากผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ลงสมัครในสังกัดพรรคการเมืองที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้จะเป็นผลต่อการได้รับเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เนื่องจากเป็นเรื่องปกติที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครโดยพิจารณาที่นโยบายพรรคเป็นสาระสำคัญ ยิ่งพรรคการเมืองนั้นมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งยิ่งมี

โอกาสสูงที่จะได้รับคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้การที่หัวหน้าพรรคมีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็มีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยประเด็นนี้มีผลอย่างมากสำหรับผู้ลงสมัครในพื้นที่กรุงเทพฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อได้ช่วยสร้างให้เกิดกระแสนิยมในตัวหัวหน้าพรรค และชาวกรุงเทพฯ เป็นผู้ที่บริโภคสื่อค่อนข้างมาก จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความศรัทธาและชื่นชอบหัวหน้าพรรคตามที่สื่อนำเสนอจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่สังกัดพรรคดังกล่าว ส่วนในกรณีของผู้ที่ลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัด ประเด็นนี้มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งบ้างแต่ไม่มากนัก โดยจะมีผลดีในกรณีที่ชาวบ้านต้องการสนับสนุนให้หัวหน้าพรรคที่มีภูมิลำเนาเดียวกันกับตนได้เป็นนายกรัฐมนตรี และผู้ให้ข้อมูลลงสมัครในสังกัดของหัวหน้าพรรคดังกล่าว เช่น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2539 นายไชยธรรมจำนวนหนึ่งต้องการสนับสนุนให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่เป็นนายกรัฐมนตรีของชาวอีสาน จึงลงคะแนนให้กับบรรณฤทธิ์ชัยที่สังกัดพรรคนี้ การเป็นพรรคการเมืองที่ให้การสนับสนุนผู้สมัครอย่างเต็มที่ ทั้งด้านงบประมาณและด้านบุคลากรก็มีส่วนสำคัญต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยผู้สมัครที่ได้รับเงินสนับสนุนอย่างเพียงพอยอมช่วยให้การดำเนินการหาเสียงเป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ได้รับเงินสนับสนุนในจำนวนจำกัดแล้ว ผู้สมัครที่ได้รับเงินสนับสนุนอย่างเพียงพอมีโอกาสมากกว่าในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ส่วนการสนับสนุนด้านบุคลากร พบใน 2 ระดับ คือระดับทีมงาน เป็นการจัดส่งบุคลากรมาช่วยในการปฏิบัติการต่างๆ ของผู้สมัครเป็นไปด้วยความราบรื่น และระดับผู้บริหาร เป็นการจัดสรรเวลาให้หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคได้มาช่วยผู้สมัครหาเสียงในเขตเลือกตั้ง นอกจากนี้สำหรับผู้ที่ลงสมัครในระบบบัญชีรายชื่อ การสนับสนุนของพรรคด้วยการจัดลำดับให้ผู้สมัครอยู่ในบัญชีรายชื่ออันดับต้นๆ ยังมีผลอย่างมากต่อการได้รับเลือกตั้ง

2. เงื่อนไขด้านสภาพท้องถิ่นของเขตเลือกตั้ง พบว่า หากผู้สมัครลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่มีลักษณะดังต่อไปนี้จะมีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นเขตเลือกตั้งที่ผู้แทนราษฎรคนเดิมไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้ชาวบ้านได้จนชาวบ้านมีความรู้สึกว่าอยากให้โอกาสผู้สมัครคนใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน การเป็นเขตเลือกตั้งที่คู่แข่งยังมีภูมิหลังที่ไม่ดี เช่น อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดี มีปัญหาเรื่องการปลอมวุฒิการศึกษา ในกรณีนี้จะยิ่งทำให้ผู้สมัครมีความโดดเด่น ตลอดจนควรเป็นเขตเลือกตั้งที่ครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นฐานเสียง หากเขตเลือกตั้งนั้นมีฐานเสียงสนับสนุนผู้สมัครเป็นจำนวนมากย่อมหมายถึงโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังพบด้วยว่า ผู้สมัครที่มีประสบการณ์การลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ ต่างมีความเห็นไปในทำนองเดียวกันว่า การหาเสียงที่ต่างจังหวัดยากกว่าในกรุงเทพฯ เนื่องจากมีพื้นที่กว้างขวางกว่า และบางชุมชนการคมนาคมไม่สะดวก ต้อง

เดินเท้าเป็นระยะทางหลายกิโลเมตรทำให้ไม่สามารถหาเสียงได้อย่างทั่วถึง สิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเขตเลือกตั้งที่มีพื้นที่แคบน่าจะเป็นผลดีต่อผู้สมัครมากกว่าเขตเลือกตั้งที่มีพื้นที่กว้างขวาง เพราะผู้สมัครสามารถหาเสียงได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามเขตเลือกตั้งที่มีพื้นที่แคบก็อาจมีอุปสรรคประการอื่น ดังนั้นผู้สมัครจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจสภาพท้องถิ่นของเขตเลือกตั้งที่ลงสมัครเป็นอย่างดี เพื่อจะได้วางแผนการหาเสียงได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่า เงื่อนไขภายนอกทั้ง 2 ประการมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมือง โดยสถานการณ์ทางการเมืองมีส่วนสนับสนุนให้เงื่อนไขดังกล่าวมีน้ำหนักมากขึ้น ดังตัวอย่างกรณีการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2548 ที่บรรยากาศทางการเมืองขณะนั้น พรรคไทยรักไทยเป็นอดีตรัฐบาลที่มีผลงานปรากฏเป็นรูปธรรม และไม่มีหัวหน้าพรรคการเมืองคู่แข่งคนใดที่มีคุณสมบัติทัดเทียม หัวหน้าพรรคไทยรักไทย จึงยิ่งทำให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยมีความโดดเด่น ได้รับความนิยมนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอย่างมากจนนำไปสู่การได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลายและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จ

สำหรับเงื่อนไขที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ คือ เงื่อนไขภายใน 2 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้มีชื่อเสียง และเงื่อนไขด้านบุคลิกภาพ ซึ่งพบว่า เงื่อนไขดังกล่าวมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ทุกคน ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านการเป็นผู้มีชื่อเสียง พบว่า การเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์มีผลดีหลายประการต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยช่วยให้ผู้สมัครสามารถเข้าพบผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาแนะนำตัว ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับผู้สมัครต่างๆ ที่ไม่เคยพบเจอกันมาก่อน สื่อมวลชนสนใจติดตามรายงานข่าวความเคลื่อนไหวการหาเสียง รวมทั้งช่วยให้ผู้สมัครสามารถจัดทำสื่อหาเสียงที่น่าสนใจและมีความโดดเด่น ขณะเดียวกันการเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ก็มีผลเสียต่อการได้รับเลือกตั้งเช่นกัน ซึ่งพบว่า ผู้สมัครมักถูกโจมตีว่าไม่มีความรู้ความสามารถมากพอที่จะเข้ามาทำงานการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครที่เป็นนักร้องและนักแสดง เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งยังมีค่านิยมเชิงลบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าวและมองว่าเป็นอาชีพเดินกินรำกิน อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าผู้สมัครกลุ่มนี้ต่างพอจะทราบว่าจะถูกโจมตีในลักษณะเช่นนั้น จึงได้เตรียมถ้อยคำสำหรับชี้แจงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อาทิเช่น การอธิบายถึงความตั้งใจที่จะเข้ามาทำงานการเมือง หรือการชี้ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่าการเป็นนักร้องและนักแสดงก็มีแง่มุมที่เป็นประโยชน์ต่อการเป็นผู้แทนราษฎร เป็นต้น ส่วนข้อกังวลที่ว่า การเป็นผู้มีชื่อเสียงอาจทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทราบได้ง่ายกว่าผู้สมัครไม่เหมาะสมที่จะได้รับเลือกตั้งนั้น พบว่า สิ่งนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการได้รับเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครทุกคนล้วนไม่เคยมีประวัติ

ในทางเสียมเสียด ทั้งนี้เมื่อได้ประเมินข้อดีและข้อเสียของการเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ แล้วมาลงสมัครรับเลือกตั้ง จะเห็นว่าเงื่อนไขนี้มีผลดีต่อการเข้าสู่ตำแหน่งมากกว่าผลเสีย

2. เงื่อนไขด้านบุคลิกภาพ พบว่า มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งใน 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ รูปร่างหน้าตาและการแต่งกายของผู้สมัคร ซึ่งพบว่า มีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้ง เนื่องจาก ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ทุกคนล้วนมีรูปร่างหน้าตาที่โดดเด่นและแต่งกายดี จึงเป็นผลดีในแง่มุมที่ช่วยดึงดูดใจให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอยากพบและฟังผู้สมัครหาเสียง อีกทั้งยังปฏิเสธไม่ได้ว่ามีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครเนื่องจากประทับใจรูปร่างหน้าตาและการแต่งกาย ประเด็นที่สอง คือ การแสดงออกของผู้สมัคร โดยผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ทุกคนล้วนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับประเด็นนี้เพื่อทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเกิดความประทับใจ ซึ่งพบว่า การแสดงออกที่ผู้สมัครต่างลงความเห็นว่าสามารถดึงดูดใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งและส่งผลต่อการได้รับเลือกตั้งมี 3 ประการที่สำคัญ ประการที่หนึ่ง คือ มีความเป็นกันเองกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยผู้สมัครมักแสดงออกให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเห็นว่าตนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายแบบชาวบ้าน สามารถพูดคุยกับชาวบ้านได้ทุกระดับไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน และใช้การสื่อสารด้วยการสัมผัส ช่วยสร้างให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมไม่ว่าจะเป็นการจับมือ การโอบกอด และการหอมแก้ม ประการที่สอง คือ การแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งผู้สมัครได้แสดงออกด้วยการยกมือไหว้ และประการที่สาม คือ การแสดงให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเห็นถึงความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำงานการเมือง เช่น การลงพื้นที่หาเสียงอย่างหนัก การใช้เวลาอยู่ในพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาเป็นเวลานานหลายเดือนก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้หัวใจสำคัญของการแสดงออก คือ ต้องมาจากความจริงใจ ไม่ได้เป็นการเสแสร้งแกล้งทำ หากผู้สมัครเฝ้าใจกระทำ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสามารถรับรู้ได้ง่ายผ่านทางสีหน้า แววตา คำพูด และท่าทางของผู้สมัคร ซึ่งจะทำให้ผู้สมัครเสียคะแนนนิยม

ส่วนเงื่อนไขภายในด้านพื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัว พบว่า ไม่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ โดยไม่ว่าผู้สมัครจะมีหรือไม่มีบุคคลในครอบครัวเป็นนักการเมืองหรืออดีตนักการเมืองก็สามารถเข้าสู่ตำแหน่งได้ไม่แตกต่างกัน

รายละเอียดของข้อสรุปที่ 2

จากการศึกษาเรื่องการหาเสียงของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ ซึ่งมุ่งศึกษาเนื้อหาสารที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียง และช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครใช้ในการติดต่อกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ข้อสรุปดังนี้

1. เนื้อหาสารที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียง พบว่า เนื้อหาสำคัญที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ใช้ในการหาเสียงไม่ได้แตกต่างไปจากเนื้อหาที่ผู้สมัครทั่วไปใช้ในการหาเสียง กล่าวคือ มีเนื้อหาหลัก 2 ประเภท ได้แก่ นโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของผู้สมัคร เพียงแต่วิธีการนำเสนอจะมีลักษณะเฉพาะของผู้สมัครกลุ่มนี้

1.1 นโยบายพรรค พบว่า เป็นเนื้อหาที่ผู้สมัครเกือบทุกคนใช้ในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ยกเว้นในกรณีของผู้ที่ลงสมัครในระยะเวลากระชั้นชิดจนไม่มีเวลาศึกษา นโยบาย และผู้ที่ไม่ได้รับมอบหมายให้มีบทบาทหลักในการนำเสนอ นโยบาย ซึ่งพบไม่มากนัก โดยผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อดึงดูดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนใจฟังนโยบาย ได้แก่ การเลือกนำเสนอเฉพาะนโยบายที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง เช่น ชาวบ้านในเขตเลือกตั้งประสบปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำก็นำเสนอ นโยบายประกันราคาพืชผลทางเกษตรเป็นประเด็นสำคัญ การเชื่อมโยงปัญหาของท้องถิ่นให้เข้ากับนโยบายพรรคด้วยการชี้ให้ชาวบ้านได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงนำเสนอว่าทางพรรคได้มีแนวนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร การให้ผู้ที่มีประสบการณ์จากการปฏิบัติตามแนวทางของนโยบายนั้นๆ หรือผู้ที่คิดและวางกรอบการดำเนินงานเป็นผู้นำเสนอ นโยบาย ไม่เพียงแต่นโยบายพรรคเท่านั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ยังมีการนำเสนอข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นที่บทบาทหน้าที่ของผู้แทนราษฎรและความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่นอกเหนือไปจากนโยบายพรรค อาทิเช่น ความโดดเด่นของหัวหน้าพรรค จุดแข็งของพรรค และข้อมูลเกี่ยวกับวันเลือกตั้งและข้อกำหนดของการเลือกตั้ง เช่น วัน เวลา และสถานที่ที่จะไปลงคะแนน วิธีการตรวจสอบรายชื่อ วิธีการลงคะแนนเสียง และเอกสารที่ต้องใช้ เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการนำเสนอเนื้อหาประเภทนี้ต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ ต้องใช้ภาษาที่สื่อความหมายเข้าใจง่าย ไม่ใช่ศัพท์วิชาการหรือศัพท์ภาษาอังกฤษมากเกินไป

1.2 ภาพลักษณ์ พบว่า ภาพลักษณ์ที่ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงต้องการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้และจดจำนั้น ประกอบไปด้วย ภาพลักษณ์การเป็นผู้สมัครที่มีความตั้งใจ และภาพลักษณ์การเป็นผู้สมัครที่มีความสามารถ โดยผู้สมัครได้สื่อสารให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่าตนมีความมุ่งมั่นที่จะเข้ามาทำงานการเมืองทั้งด้วยคำพูด การกระทำ และการชี้แจงด้วยเอกสาร กล่าวคือ มีการบอกผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างตรงไปตรงมาว่าตนมีความตั้งใจจริงที่จะอาสาเข้ามาทำงานการเมือง ขอให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้การสนับสนุน ประกอบกับแสดงออกด้วยการทุ่มเทหาเสียงอย่างหนักตั้งแต่เข้ามามีมติจนถึงเลือกตั้ง การลงทุนด้านอุปกรณ์การหาเสียง หรือการจัดตั้งห้วคະແນນ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่าตนมีความต้องการอย่างมากที่จะได้รับเลือกตั้ง รวมไปถึง

ผู้สมัครบางคนยังใช้วิธีการส่งเอกสารชี้แจงถึงความตั้งใจที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองไปยังชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง ส่วนการสื่อสารให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ว่าคุณสมัครเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะทำงานการเมืองนั้น พบว่า สำหรับผู้สมัครที่ไม่เคยมีผลงานทางการเมืองมาก่อนมักใช้วิธีการชี้แจงให้ชาวบ้านเห็นว่าตนสามารถนำประสบการณ์จากการประกอบอาชีพเดิมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานการเมืองได้ อาทิ การเป็นผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารสู่ประชาชนทำให้ได้รับรู้ว่าคุณเมืองมีปัญหาใดบ้างที่ต้องได้รับการแก้ไข หรือการได้เดินทางไปถ่ายทำรายการทั่วประเทศทำให้เห็นว่าแต่ละพื้นที่มีความเจริญที่แตกต่างกันไป และพอจะมีแนวทางในการพัฒนาเขตเลือกตั้งของตน หรือการใช้รางวัลที่ได้รับจากวงการโทรทัศน์เป็นเครื่องยืนยันถึงความสามารถในการทำงาน โดยคาดหวังว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งจะเล็งเห็นว่าเมื่อครั้งที่ตนทำงานในวงการสื่อสารมวลชนก็ตั้งใจทำงานจนมีผลงานเป็นที่ยอมรับถึงขั้นได้รับรางวัล ดังนั้นเมื่อตัดสินใจมาลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็น่าจะทำงานการเมืองได้ดีเช่นเดียวกัน ส่วนผู้สมัครที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อนต่างใช้ประสบการณ์นั้นเป็นเนื้อหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เห็นถึงความสามารถทางการเมืองของตน และแสดงออกให้ชาวบ้านเห็นด้วยการลงมือทำงานระหว่างหาเสียง โดยการนำเรื่องร้องเรียนของชาวบ้านไปประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไข อนึ่ง ผลการศึกษายังพบว่า ภาพลักษณ์ทั้ง 2 ประเภท เป็นภาพลักษณ์ที่มาจากตัวตนของผู้สมัคร ไม่ได้เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างโดยที่ปรึกษาการรณรงค์หาเสียง ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเป็นผลดีต่อผู้สมัครในแงุ่มุที่ทำให้ผู้สมัครสื่อสารภาพลักษณ์ดังกล่าวได้อย่างเป็นธรรมชาติเนื่องจากเป็นบุคลิกภาพของผู้สมัครอยู่แล้ว

2. ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการติดต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า แม้ช่องทางการสื่อสารหลักที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ใช้จะไม่ได้แตกต่างไปจากช่องทางการสื่อสารของผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป กล่าวคือ ผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้ใช้ช่องทางการสื่อสารหลักๆ 2 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง คือ การใช้สื่อสารสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการพบปะประชาชน การใช้สื่อบุคคล การปราศรัย การเข้าร่วมการอภิปราย การใช้สื่อเคลื่อนที่ และการเข้าร่วมงานพิธี ประกอบกับการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และประเภทที่สอง คือ การใช้สื่อสารมวลชน แต่การที่ผู้สมัครเป็นผู้มีชื่อเสียงได้ทำให้วิธีการสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การใช้สื่อสารสาธารณะ ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้สมัครใช้ในการเจาะเข้าสู่กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียง พบว่า ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์มีการใช้ทั้งการสื่อสารซึ่งหน้า และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

2.1.1 การใช้การสื่อสารซึ่งหน้า พบว่า ผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้ใช้การสื่อสารซึ่งหน้าหลากหลายรูปแบบในการหาเสียงขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้สมัครและความ

ซึ่งชอบของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้จะเป็นเพราะแต่ละวิธีมีจุดแข็งในการเข้าถึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งแตกต่างกันไป การไม่เจาะจงใช้เฉพาะวิธีการใดวิธีการหนึ่งน่าจะทำให้ผู้สมัครมีโอกาสเข้าถึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้อย่างทั่วถึง โดยการสื่อสารซึ่งหน้าที่ผู้สมัครใช้ประกอบไปด้วย

2.1.1.1 การพบปะประชาชน พบว่า เป็นวิธีการที่ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงนิยมใช้มากที่สุดเนื่องจากได้พูดคุยหาเสียงกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างใกล้ชิด โดยผู้สมัครได้เดินพบชาวบ้านที่ละหลังคาเรือนในแหล่งชุมชนที่มีบ้านเรือนติดกันหลายหลังคาเรือน สลับกับการขึ้นรถหาเสียงเมื่อต้องเปลี่ยนหมู่บ้านซึ่งมีระยะทางไกลและไม่มีบ้านเรือน รวมทั้งไปพบชาวบ้านตามสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของประชาชน เช่น ร้านค้าประจำหมู่บ้าน และสถานที่ทำงาน เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลทุกคนล้วนทุ่มเทหาเสียงด้วยวิธีการนี้อย่างหนัก เดินพบปะชาวบ้านตั้งแต่เช้าตรู่จนค่ำมืดในทุกพื้นที่ไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใด แม้แต่พื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของคู่แข่งชั้น ผู้สมัครก็ไม่ปฏิเสธที่จะเข้าไปขอคะแนนเสียงจากชาวบ้าน ถึงแม้ว่าการเดินหาเสียงตามบ้านจะเป็นภารกิจที่หนัก แต่ดูเหมือนว่าผู้สมัครเข้าใจและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเหน็ดเหนื่อยนี้อย่างไม่ท้อถอย ในทางตรงข้ามกลับมีความสุขที่ได้เดินขอคะแนนเสียงจากชาวบ้านอย่างใกล้ชิด และมองว่าเป็นโอกาสดีที่ได้แสดงให้ชาวบ้านเห็นว่าตนมีความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำงานการเมือง ซึ่งน่าจะมีชาวบ้านจำนวนไม่น้อยลงคะแนนเสียงให้เพราะเห็นถึงความขยันและอดทนของตน อนึ่งในการเดินพบชาวบ้านนี้ ผู้สมัครได้นำเอกสารการหาเสียงไปแจกให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งด้วย รวมไปถึงมีทีมงานหาเสียง หัวคะแนน และรถหาเสียงติดตามผู้สมัครไปด้วย โดยที่ทีมงานหาเสียงมักทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบว่าผู้สมัครได้เดินทางมาหาเสียงถึงที่บ้าน นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดของเวลายังพบว่า ผู้สมัครได้วางแผนการพบชาวบ้านเป็นอย่างดี มีการจัดทำตารางวัน เวลา และสถานที่ที่จะเดินหาเสียง ส่วนเรื่องการแต่งกาย โบหน้า และทรงผมของผู้สมัครในการหาเสียง พบว่า ผู้สมัครเน้นที่ความคล่องตัวและดูแลให้ตนเองดูดีในระดับหนึ่ง แต่ไม่ถึงขนาดที่พิถีพิถันกับเรื่องนี้มากนัก การศึกษาพบว่า จากการเดินพบชาวบ้าน ผู้สมัครสามารถประเมินได้ว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งให้การสนับสนุนตนมากน้อยแค่ไหนจากคำพูด สีหน้า แววตา และท่าทางของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง อย่างไรก็ตามผู้สมัครต้องไม่วางใจมากเกินไป เพราะบุคลิกของคนไทยเป็นคนที่ถนอมหน้าใจ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอาจแสดงออกว่าให้การสนับสนุนผู้สมัครต่างๆ ที่ไม่ได้มีความตั้งใจ เช่นนั้นก็เป็นได้ ส่วนการเดินทางพบปะประชาชนของผู้สมัครระบบบัญชีรายชื่อ พบว่า ไม่นักเท่ากับผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้รับผิดชอบพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ

2.1.1.2 การใช้สื่อบุคคล พบว่า ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงมีการใช้ทั้งหัวคะแนน บุคลากรของพรรค และเพื่อนร่วมอาชีพจากวงการโทรทัศน์ในการหาเสียง โดยสื่อบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการหาเสียง คือ หัวคะแนน ซึ่งมักเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความ

เคารพนับถือ หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น โดยผู้สมัครได้จัดตั้งอย่างเป็นระบบและจัดตั้งเต็มพื้นที่ทุกหมู่บ้านเพื่อให้สามารถคุมคะแนนเสียงได้ มีการจัดประชุมก่อนการปฏิบัติงานเพื่อทำความเข้าใจถึงวิธีการทำงานและเนื้อหาที่จะใช้น้ำมันหัวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อันได้แก่ เนื้อหาเชิงบวกเกี่ยวกับผู้สมัคร ไม่เพียงแต่การทำหน้าที่น้ำมันหัวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น บางครั้งหัวคะแนนต้องทำหน้าที่พูดกล่าวแก่แทนผู้สมัครในกรณีที่ถูกคู่แข่งขังใจมดี และช่วยนัดหมายชาวบ้านให้มาฟังผู้สมัครหาเสียง ซึ่งหัวคะแนนประเภทนี้ผู้สมัครจะต้องจัดเตรียมค่าใช้จ่ายไว้ให้จำนวนหนึ่งเพื่อเป็นค่าดำเนินการในการไปพบและพูดคุยกับชาวบ้าน เช่น ค่าน้ำมัน ค่าเสียเวลา ค่าแรง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม อย่างไรก็ตามในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ผู้สมัครมักไม่สามารถจัดตั้งหัวคะแนนประเภทนี้ได้มากนัก เนื่องจากยังไม่รู้จักหรือสนิทสนมกับผู้นำชุมชน และหัวคะแนนประเภทนี้มักเป็นหัวคะแนนของคู่แข่ง แต่สิ่งนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อผู้สมัครมากนักเพราะผู้สมัครยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่พร้อมจะเป็นหัวคะแนนให้ คือ บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง รวมไปถึงผู้ที่ชื่นชอบผลงานทางโทรทัศน์ของผู้สมัคร ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้เต็มใจมาช่วยหาเสียงโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกเหนือจากหัวคะแนนแล้ว ผู้สมัครยังมีการใช้บุคลากรระดับหัวหน้าพรรค ผู้บริหารพรรค สมาชิกพรรคที่เป็นผู้มีชื่อเสียง รวมไปถึงเพื่อนร่วมอาชีพจากวงการโทรทัศน์มาช่วยหาเสียง ซึ่งนอกจากจะได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ยังได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนติดตามเสนอข่าวความเคลื่อนไหวในการหาเสียงด้วย

2.1.1.3 การปราศรัยหาเสียง นับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เป็นอย่างดีและเป็นวิธีที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์นิยมใช้ในการหาเสียง ยกเว้นกรณีที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ของผู้สมัครไม่นิยมฟังการปราศรัย หรือผู้สมัครยังไม่มีคามชำนาญในการปราศรัย ในกรณีดังกล่าวผู้สมัครอาจปราศรัยไม่มากนัก โดยไม่จำเป็นต้องปราศรัยจะต้องมีการจัดตั้งเวทีทุกครั้งไป การปราศรัยเล็ก เช่น ปราศรัยในหมู่บ้าน ผู้สมัครมักยื่นปราศรัยระดับเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการปราศรัย คือ เครื่องขยายเสียง เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ยินเสียงผู้สมัครอย่างชัดเจน ซึ่งเนื้อหาที่ผู้สมัครนิยมใช้ในการปราศรัย คือ การชี้แจงนโยบาย การบอกเล่าถึงผลงาน และการพูดแก้ข้อกล่าวหาเมื่อถูกคู่แข่งขังใจมดี โดยเนื้อหาที่ผู้สมัครนิยมปราศรัยมากที่สุด คือ นโยบายพรรค ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการปราศรัยเป็นวิธีการหาเสียงที่ผู้สมัครมีเวลาพอที่จะชี้แจงนโยบายเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการหาเสียงอื่นๆ โดยเฉพาะการพบปะประชาชน การศึกษายังพบว่า ผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่นิยมปราศรัยด้วยการโจมตีคู่แข่งแต่เน้นนำเสนอข้อมูลของตน ไม่ว่าจะป็นนโยบายพรรคหรือผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงานการเมือง ผู้สมัครบางคนแม้ถูกคู่แข่งขังใจมดีก็มิใช่การปราศรัยเป็นเวทีในการตอบโต้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้สมัครตระหนักดีว่าการปราศรัยในลักษณะกล่าวหากันไป

มา อาจทำให้เสียคะแนนนิยมและเป็นการเสียเวลา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงที่จะปราศรัยในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนใจฟังการปราศรัย พบว่า ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงมีการใช้วิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง การใช้ภาษาที่สื่อความหมายเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิไม่สูงมากได้เข้าใจเนื้อหาที่ปราศรัย ประการที่สอง การสอดแทรกอารมณ์ขัน เพราะการพูดแต่เนื้อหาที่เป็นสาระเพียงอย่างเดียวย่อมทำให้ผู้ฟังเบื่อได้ง่าย ประการที่สาม การสร้างการมีส่วนร่วม เช่น การตั้งคำถามแล้วหยุดให้ผู้ฟังตอบ การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งปรบมือ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนใจฟังเนื้อหาตลอดการปราศรัย ประการที่สี่ การประชาสัมพันธ์ก่อนการปราศรัย เพื่อให้มีผู้เข้าร่วมฟังมากที่สุด ประการที่ห้า การให้บุคลากรของพรรคมาช่วยปราศรัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าพรรค หรือแกนนำพรรค เพราะเป็นธรรมดาที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะอยากพบเจอบุคคลดังกล่าว ซึ่งวิธีนี้ไม่เพียงแต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้นที่สนใจแต่บรรดาสื่อมวลชนก็สนใจติดตามเสนอข่าวเช่นกัน ประการที่หก วิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้สมัคร เช่น การนำนโยบายพรรคมาแต่งเป็นเพลงและปราศรัยด้วยการร้องเพลงของอริสมันต์ ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการปราศรัย คือ ผู้สมัครต้องปราศรัยแต่เรื่องจริง และรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่ตนปราศรัย ไม่ใช่การปราศรัยตามอารมณ์เพียงเพราะต้องการให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเท่านั้น อีกทั้งต้องมีการเตรียมตัวก่อนการปราศรัยเป็นอย่างดี ส่วนการปราศรัยของผู้สมัครระบบบัญชีรายชื่อ นั้น วิธีการปราศรัยไม่ได้แตกต่างไปจากผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้ง แต่สิ่งที่ต่าง คือ พื้นที่ที่ปราศรัยมีความหลากหลาย ไม่ได้จำกัดเฉพาะที่เขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งอย่างผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้ง

2.1.1.4 การเข้าร่วมอภิปราย เป็นวิธีการหาเสียงที่มีบรรยากาศความเป็นวิชาการมากกว่าวิธีการอื่นๆ และเป็นวิธีการหาเสียงที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งใช้วัดถึงความรู้ความสามารถ และวิสัยทัศน์ทางการเมืองของผู้สมัคร ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์จำนวนหนึ่งเลือกเข้าร่วมอภิปรายเฉพาะหัวข้อที่ตนถนัดและเชี่ยวชาญเท่านั้น เพราะหากต้องไปแสดงความคิดเห็นในหัวข้อที่ตนไม่ชำนาญอาจทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้และเห็นว่าตนไม่เหมาะสมที่จะได้รับเลือกตั้ง ขณะเดียวกันก็มีผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์อีกจำนวนหนึ่ง อย่างกรณีของเอกภรณ์และอริสมันต์ที่มีมุมมองต่างออกไป โดยมีความเห็นว่า การเข้าร่วมอภิปรายเป็นโอกาสที่ดีที่ได้ออกแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเต็มที่ และไม่ใช่เรื่องที่ต้องกังวลหากผู้ดำเนินการอภิปรายถามคำถามแล้วตอบไม่ได้ ดังนั้นจึงเข้าร่วมการอภิปรายทุกครั้งที่ได้รับเชิญจากผู้จัดงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยทั่วไปก่อนการอภิปรายมักมีการทำความเข้าใจถึงประเด็นและแนวคำถาม ทำให้ผู้สมัครมีเวลาเตรียมตัวในระดับหนึ่งไม่ถึงขนาดที่ต้องตอบคำถามสดโดยไม่ได้อัดตัว สำหรับเนื้อหาการอภิปราย จะมีสาระและมีความเป็นวิชาการมากกว่าเมื่อ

เปรียบเทียบกับ การปราศรัยหาเสียง ส่วนการเข้าร่วมอภิปรายของผู้สมัครจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ ได้รับการติดต่อโดยตรงจากผู้จัดงาน ซึ่งมักเป็นผู้สมัครในระบบเขตเลือกตั้ง ลักษณะที่สอง คือ ได้รับมอบหมายจากพรรคการเมืองให้เข้าร่วมอภิปรายในนามตัวแทนพรรค โดยมักพบในกรณีของผู้ที่ลงสมัครในระบบบัญชีรายชื่อ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การเข้าร่วมอภิปรายยังเป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้สมัครจะได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้สมัครแสดงความคิดเห็นได้อย่างเฉียบคม

2.1.1.5 การใช้สื่อเคลื่อนที่ พบว่า ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงทุกคนล้วนมีการใช้สื่อเคลื่อนที่ตระเวนหาเสียงไปตามท้องถนนทั่วพื้นที่เขตเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งการหาเสียงในลักษณะขบวนแห่ คือ นำรถหาเสียงหลายๆ คันมาวิ่งต่อกันเป็นขบวน และการใช้รถหาเสียงคันเดียวออกวิ่งหาเสียง โดยนิยมตกแต่งรถด้วยป้ายและสติ๊กเกอร์หาเสียงในตำแหน่งที่มองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งประเภทของรถที่ใช้มีความหลากหลาย คือ มีทั้งรถกระบะ รถบรรทุก รถจี๊ป และรถสามล้อ ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์ของผู้สมัคร เช่น ใช้รถสามล้อวิ่งหาเสียงในตรอกและซอยเล็กๆ แต่รถที่ผู้สมัครนิยมใช้มากที่สุด คือ รถกระบะ ทั้งนี้จะเป็นเพราะมีโครงสร้างที่เหมาะสมจะทำเป็นรถหาเสียง กล่าวคือ มีพื้นที่สำหรับติดป้ายหาเสียงได้รอบคัน และมีกระบะท้ายให้ผู้สมัครได้ยืนหาเสียง สำหรับรูปแบบการหาเสียงด้วยรถหาเสียงนี้ พบว่า มีทั้งการใช้เทปหาเสียง การใช้ที่มงาน และผู้สมัครตระเวนไปกับรถหาเสียงด้วยตนเอง โดยการใช้เทปหาเสียง จะเป็นลักษณะของการวิ่งรถคันเดียว และมีที่มงานไปกับรถหาเสียงเพียงไม่กี่คน ตระเวนหาเสียงด้วยการเปิดเทปเสียงเพลงประจำพรรคสลับกับเทปเสียงพูดของหัวหน้าพรรค ส่วนการใช้ที่มงานหาเสียง จะมีที่มงานที่สามารถพูดหาเสียงได้ไปกับรถหาเสียงด้วย ทำหน้าที่เหมือนตัวแทนของผู้สมัครคอยพูดโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนให้ผู้ให้ข้อมูลสลับกับการเปิดเทปเสียง ส่วนรถหาเสียงที่มีผู้สมัครตระเวนหาเสียงด้วยมักเป็นลักษณะของขบวนแห่ มีรถหาเสียงหลายคัน ขับตามในขบวน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มากที่สุด ทางด้านจำนวนรถหาเสียง พบว่า ไม่มีข้อกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับงบประมาณของผู้สมัคร ผู้สมัครที่มีงบประมาณไม่มากจะมีรถหาเสียงเพียงไม่กี่คันและไม่ได้ตกแต่งสิ่งใดมากนัก สำหรับผู้สมัครที่มีงบประมาณและเห็นความสำคัญของรถหาเสียงได้มีการจัดทำรถหาเสียงอย่างดี ส่วนการหาเสียงด้วยรถหาเสียงของผู้สมัครระบบบัญชีรายชื่อ เป็นไปในลักษณะการไปขึ้นรถแห่ของผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้งที่เชิญให้ไปช่วยหาเสียง ไม่ได้มีการจัดทำรถหาเสียงอย่างผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้ง ยกเว้นกรณีของอริสมันต์ที่ยังคงใช้รถหาเสียงขนาดใหญ่ของตนจัดทำเป็นเวทีปราศรัยเมื่อต้องไปช่วยผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้งหาเสียง ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการหาเสียงด้วยรถหาเสียง คือ ผู้สมัคร

ต้องระวังไม่ให้รบกวนเสียงของตนไปกีดขวางการจราจร หรือสร้างความรำคาญให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2.1.1.6 การเข้าร่วมงานพิธี เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ใช้ในการหาเสียง ด้วยการไปร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน และงานศพ เป็นต้น โดยไม่ได้มีเป้าหมายสำคัญว่าต้องได้พูดหาเสียงในงานพิธี แต่ผู้ให้ข้อมูลได้ใช้โอกาสนี้หาเสียงในลักษณะของการไปปรากฏกายต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นธรรมดาที่การเข้าร่วมงานพิธีดังกล่าวจะทำให้ผู้สมัครเป็นที่จดจำของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการปรากฏกายครั้งนั้นผู้สมัครได้สร้างความประทับใจให้ผู้มาร่วมงาน เช่น การร้องเพลงตามคำขอของชาวบ้าน การร่วมถ่ายภาพอย่างเป็นกันเองกับชาวบ้าน ยิ่งทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำผู้ให้ข้อมูลได้อย่างแม่นยำ

2.1.2 การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการหาเสียง ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ แผ่นปลิว ป้ายหาเสียงขนาดเล็ก และป้ายหาเสียงขนาดใหญ่ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเพื่อเตือนความทรงจำของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ให้ลืมผู้สมัคร สำหรับการหาเสียงด้วยแผ่นพับ พบว่า มีขนาดแตกต่างกันไป แต่ไม่ว่าจะเป็นขนาดใดก็ตามผู้สมัครมักจัดทำสื่อพกพานี้อย่างดี คือ จัดพิมพ์ด้วยกระดาษสี และมีการเคลือบสารเคมีเพื่อให้แผ่นพับมีความทนทานทั้งการเคลือบมัน และการเคลือบด้าน ส่วนการใช้เนื้อที่ของแผ่นพับมีทั้งการใช้ประโยชน์เพียงหน้าเดียว และการใช้ประโยชน์ทั้ง 2 หน้า คือ ด้านหน้าและด้านหลัง นอกจากนี้เพื่อเพิ่มเนื้อที่ ผู้สมัครบางคนได้จัดทำแผ่นพับในลักษณะทบสองทำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ถึง 4 หน้า ทางด้านเนื้อหา พบว่า เป็นการย้ำเตือนไม่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลืมผู้สมัคร ดังนั้นเนื้อหาในแผ่นพับจึงมีเพียงรูปภาพผู้ให้ข้อมูล และข้อความสั้นๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลของผู้สมัคร ได้แก่ ชื่อ หมายเลข พรรคการเมือง คำขวัญ และข้อความที่บ่งบอกถึงผู้สมัคร นอกจากนี้เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของแผ่นพับและจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเก็บแผ่นพับไว้นานๆ ผู้สมัครมักจัดพิมพ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ที่ด้านหลังของแผ่นพับ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินต่างๆ หรือปฏิทิน ส่วนแผ่นปลิว จะพิมพ์ด้วยกระดาษที่อ่อนกว่าแผ่นพับ และมีขนาดที่หลากหลาย แต่ลักษณะเด่นของแผ่นปลิว คือ มีการพับทบ เช่น ทบสอง ทบสาม ทบสี่ โดยเนื้อหาในแผ่นปลิว จะมีรายละเอียดมากกว่าเนื้อหาในแผ่นพับ ได้แก่ ประวัติส่วนตัว ประสบการณ์การทำงาน เกียรติประวัติ นโยบาย คำรับรองจากบุคคลสำคัญของวงการโทรทัศน์ คำขวัญ เนื้อหาที่ผู้สมัครต้องการบอกผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีที่เป็นอดีต ส.ส. มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลงานระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร หรือกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น มีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรค หรือมีการเปลี่ยนวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็จะมี

เนื้อหาชี้แจงถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย นอกจากแผ่นปลิวในลักษณะของกระดาษพับทบแล้ว ผู้สมัครบางคนได้จัดทำแผ่นปลิวในรูปแบบสติ๊กเกอร์ โดยแผ่นปลิวในรูปแบบนี้เน้นให้มีความโดดเด่นสะดุดตาและมีรายละเอียดน้อยกว่าแผ่นปลิวแบบกระดาษพับทบ

ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทป้ายหาเสียงทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เป็นสื่อที่สามารถมองเห็นได้ในที่สาธารณะ ป้ายหาเสียงหาเสียงขนาดเล็ก สามารถติดตั้งได้ง่ายโดยใช้แรงงานจำนวนไม่มาก ซึ่งผู้สมัครมักติดป้ายหาเสียงขนาดเล็กตามเสาไฟฟ้า ต้นไม้ บ้านเรือนของชาวบ้าน ส่วนป้ายหาเสียงขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นได้ตั้งแต่ระยะไกลหลายกิโลเมตร ต้องใช้แรงงานคนมากขึ้นในการติดตั้งโดยติดตั้งบนโครงสร้างไม้หรือโครงสร้างโลหะ ส่วนวัสดุที่ใช้ก็มีทั้งป้ายผ้าและป้ายไม้อัด สำหรับเนื้อหาในป้ายหาเสียงทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีเนื้อหาหลักไม่แตกต่างกัน คือ เป็นการย้าเตือนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำผู้สมัคร จึงเน้นที่ภาพของผู้สมัคร และมีข้อความสั้นๆ ที่บอกข้อมูลผู้สมัครโดยไม่มีรายละเอียด ได้แก่ ชื่อ หมายเลข เขตเลือกตั้ง พรรค คำขวัญ ข้อความที่บอกถึงตัวผู้สมัคร และข้อความเชิญชวนให้เลือกผู้สมัคร ทั้งนี้เนื้อหาในป้ายหาเสียงมักเป็นไปในแนวทางเดียวกับเนื้อหาที่ปรากฏในแผ่นพับ และแผ่นปลิว กล่าวคือ ใช้รูปภาพ คำขวัญ และข้อความอย่างเดียวกัน

นอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์แล้ว ผลการศึกษายังพบว่า ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้จัดทำสื่อหาเสียงประเภทอื่นๆ ด้วย ได้แก่ เทปเสียง พัด ไม้โปรแทรกเตอร์ ธง หมวก กระเป๋าถือ เสื้อยืด และเครื่องบินที่ทำจากโฟม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างการจดจำและดึงดูดใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยให้สื่อหาเสียงดังกล่าวสื่อความหมายถึงตัวผู้สมัครมากที่สุด เช่น ก่อนการเลือกตั้งประชาชนจำนวนไม่น้อยจดจำอริสมันต์ได้จากการร้องเพลง “ยอมยกธง” ดังนั้นอริสมันต์จึงจัดทำสื่อหาเสียงในรูปแบบ “ธงพลังธรรม” เป็นต้น และเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยากเก็บสื่อหาเสียงไว้นานๆ ไม่ใช่ได้รับแจกแล้วทิ้งขยะทันที ผู้สมัครมักจัดทำสื่อที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเก็บไว้ใช้ประโยชน์ได้ เช่น พัด หมวก เสื้อยืด และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งผู้สมัครต้องแจกสื่อหาเสียงเหล่านี้ก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้ง

2.2 การใช้สื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครใช้ในการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง ผลการศึกษาพบว่า การที่ผู้สมัครเป็นผู้มีชื่อเสียงได้ทำให้ผู้สมัครมีโอกาสปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ โดยไม่ต้องเสียงบประมาณในการซื้อสื่อโฆษณา ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องปกติที่บรรดาสื่อมวลชนจะสนใจติดตามรายงานข่าวความเคลื่อนไหวในการหาเสียงของผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกผู้สมัครมักได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อในปริมาณมาก เพราะการตัดสินใจก้าวเข้าสู่อาชีพการเมืองครั้งแรกย่อมสร้างความตื่นเต้นให้กับทั้งประชาชนและสื่อมวลชน และหากเขตเลือกตั้งที่ลงสมัครมีความ

โดดเด่นน่าสนใจยิ่งเพิ่มโอกาสในการตกเป็นข่าวของผู้ให้ข้อมูล อาทิเช่น เป็นเขตที่เป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคการเมืองคู่แข่ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการได้ปรากฏเป็นข่าวด้วยเงื่อนไขดังกล่าว อาจยังมีปริมาณไม่มากพอ ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจึงมีการใช้วิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้ตกเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชน ประการที่หนึ่ง การแจ้งข่าว โดยแจ้งไปยังสื่อมวลชนว่าจะมีการหาเสียงที่ใด และมีกิจกรรมการหาเสียงที่น่าสนใจอะไรบ้างเพื่อดึงดูดใจให้สื่อมวลชนติดตามรายงานข่าว ประการที่สอง การให้บุคลากรที่มีชื่อเสียงของพรรคมาช่วยหาเสียง เพราะเป็นธรรมดาที่สื่อมวลชนจะสนใจรายงานข่าวความเคลื่อนไหวในการหาเสียงของผู้มีชื่อเสียงของพรรค หากผู้สมัครสามารถทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลกลุ่มดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้สมัครมีโอกาสปรากฏเป็นข่าวพร้อมกับบุคลากรของพรรคไปโดยปริยาย ประการที่สาม การจัดแถลงข่าว โดยเชิญสื่อมวลชนมาทำข่าวเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงหรือทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประการที่สี่ การเข้าร่วมรายการโทรทัศน์ และประการที่ห้า การให้สัมภาษณ์ในรายการวิทยุ โดยวิธีการดังกล่าว ผู้สมัครก็ไม่ต้องเสียงบประมาณในการโฆษณาเช่นกัน ทางด้านเนื้อหาที่ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อ โดยมากเป็นความเคลื่อนไหวของการหาเสียง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และประวัติของผู้สมัคร สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ ปรากฏในรูปแบบการรายงานข่าว บทสัมภาษณ์ บทความ ส่วนสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ปรากฏในรูปแบบของการรายงานข่าว การสัมภาษณ์ในรายการ รวมทั้งการปรากฏเป็นข่าวในลักษณะที่ถูกหยอกล้อ ทั้งนี้ผู้สมัครต่างมีความเห็นตรงกันว่า การได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้งในแง่มุมที่ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรู้จักและไม่ลืมผู้สมัคร แม้ว่าผู้สมัครจะไม่สามารถควบคุมเนื้อหาที่ปรากฏผ่านสื่อได้ทั้งหมดก็ตาม

รายละเอียดของข้อสรุปที่ 3

จากการศึกษาเรื่องการรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง หลังจากได้รับเลือกตั้งนักรการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ได้มีการแสดงออกต่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งใน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การปรากฏกายอยู่ในสายตาประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่า หลังจากได้รับเลือกตั้ง นักรการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์มีการปรากฏตัวต่อประชาชนใน 2 รูปแบบ คือ การปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรง และการปรากฏตัวต่อประชาชนผ่านสื่อ

1.1 การปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรง พบว่า นักรการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้มีโอกาสได้พบเจอประชาชน ได้แก่ การเข้าร่วมงานพิธี การไปเยี่ยมชาวบ้าน การจัดกิจกรรม การจัดประชุมชาวบ้าน และวิธีการอื่นๆ เช่น การเป็นวิทยากร และการจัดตั้งมูลนิธิ

ในชุมชน โดยวิธีการที่นักการเมืองทุกคนต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การเข้าร่วมงาน ประเพณี แม้ว่าสิ่งนี้จะไม่ใช่หน้าที่ของผู้แทนราษฎรก็ตาม เนื่องจากเป็นโอกาสที่จะได้พูดคุย กับชาวบ้านอย่างใกล้ชิดและแสดงให้เห็นว่าตนไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นธรรมดา ที่นักการเมืองมักจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของงานให้ทำหน้าที่สำคัญภายในงาน เช่น เป็น ประธานกล่าวเปิดงาน ซึ่งยิ่งทำให้ผู้ที่มาร่วมงานจดจำนักการเมืองได้ง่าย นอกจากนี้เพื่อเป็นการ แสดงน้ำใจต่อผู้จัดงานและทำตามธรรมเนียมปฏิบัติ นักการเมืองมักมอบเงินช่วยเหลือจำนวน หนึ่งให้เจ้าของงาน ส่วนในกรณีที่มีการจัดงานประเพณีหลายงานในเวลาเดียวกัน พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้เลือกไปงานในชุมชนที่ไม่ค่อยได้ไป หรือไปงานที่รวมชาวบ้านไว้ เป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีการจัดสรรเวลาในการเดินทาง และเวลาที่จะอยู่ร่วมงานแต่ละงานเป็น อย่างดีเพื่อให้ได้ไปร่วมงานประเพณีหลายๆ งาน และหากไม่สามารถไปร่วมงานได้ จะมีการแจ้ง ให้เจ้าของงานทราบด้วยการโทรศัพท์แจ้งเจ้าของงานด้วยตนเอง การให้ตัวแทนที่ไปร่วมงานเป็นผู้ ชี้แจง หรือการอัดเทปเสียงชี้แจง ส่วนการไปร่วมงานประเพณีของนักการเมืองระบบบัญชีรายชื่อ นั้น ความถี่ของการไปร่วมงานจะไม่มากเท่ากับนักการเมืองระบบเขตเลือกตั้ง ทางด้านการไป เยี่ยมชาวบ้าน พบว่า เป็นวิธีการที่นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนใช้ในการกลับไปพบปะ ชาวบ้าน โดยเฉลี่ยมักกลับไปในพื้นที่ทุกสัปดาห์ ในวันที่ไม่มีการประชุมพรรคและไม่มีการประชุม สภาฯ ซึ่งได้ใช้โอกาสนี้ถามสารทุกข์สุกดิบของชาวบ้าน และบอกเล่าถึงการทำงานทางการเมือง ของตน ส่วนการไปเยี่ยมชาวบ้านของนักการเมืองระบบบัญชีรายชื่อ มีความถี่ไม่มากนักเมื่อ เปรียบเทียบกับนักการเมืองระบบเขตเลือกตั้งเพราะไม่ได้รับผิดชอบเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้ง หนึ่งเป็นการเฉพาะ ทางด้านการจัดกิจกรรม เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่นักการเมืองจะได้พบปะชาวบ้าน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนจัดขึ้น หรือไปร่วมกิจกรรมที่ชาวบ้านเป็นผู้จัด ซึ่งจะมีโอกาสได้พูดคุย กับชาวบ้านถึงเนื้อหาทางการเมืองมากขึ้นอยู่ใกล้กับลักษณะของกิจกรรม สำหรับการ จัดประชุม เป็นการพบชาวบ้านที่มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่แน่นอน ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันได้ อย่างชัดเจนว่าตนไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่ นอกจากนี้นักการเมืองบางคนอย่างลดาวัลย์ยังใช้ การเป็นวิทยากร และการกลับไปติดตามการดำเนินงานของมูลนิธิพัฒนาเยาวชนสตรีภาคเหนือเป็น อีกวิธีการหนึ่งที่ได้กลับไปพบประชาชน ส่วนการไปปรากฏตัวในงานเลี้ยงเปิดตัวผลิตภัณฑ์ และ ประกอปรธุรกิจ แม้จะทำให้ให้นักการเมืองมีโอกาสได้พบประชาชนแต่บรรดานักการเมืองต่างไม่ได้ หวังผลทางการเมืองจากการปรากฏตัวดังกล่าว ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการปรากฏตัวต่อประชาชน โดยตรง คือ นักการเมืองต้องมีความจริงใจกับชาวบ้านและแสดงออกต่อชาวบ้านอย่างเป็นกันเอง

1.2 การปรากฏตัวต่อประชาชนผ่านสื่อ พบว่า เป็นไปในลักษณะของการได้ ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เนื่องมาจากการทำงาน

การเมือง ยิ่งเป็นผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งที่ต้องมีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เช่น ตำแหน่งโฆษกพรรคการเมือง โฆษกคณะกรรมการต่างๆ ยิ่งทำให้ได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมากยิ่งขึ้น ซึ่งการที่บรรดาสื่อมวลชนให้ความร่วมมือติดตามรายงานข่าว เป็นเพราะนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้ลงมือทำงานจริง ไม่ได้สร้างข่าว หรือจัดแถลงข่าวเพื่อสร้างภาพลักษณ์ว่าเป็นนักการเมืองที่ขยันทำงานต่างๆ ที่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น นอกจากนี้ด้วยความที่เป็นผู้มีชื่อเสียง จึงได้ปรากฏตัวผ่านสื่อในรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น ได้รับเชิญให้ไปออกรายการสัมภาษณ์ทั้งทางโทรทัศน์และวิทยุ ได้รับการติดต่อขอสัมภาษณ์จากนิตยสาร ซึ่งมีเนื้อหาทั้งเรื่องชีวิตส่วนตัวและการทำงานการเมือง และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการได้ปรากฏเป็นข่าว นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจำนวนหนึ่งยังใช้วิธีการเขียนข่าวส่งให้สื่อมวลชน และเชิญสื่อมวลชนมาร่วมงานแถลงข่าว มิใช่รอให้สื่อมวลชนนำเสนองานของตนเพียงฝ่ายเดียว และสำหรับนักการเมืองที่ตระหนักถึงความสำคัญของการได้ปรากฏตัวผ่านสื่อเป็นอย่างมากอย่างกรณีของลดาวัลล์ ได้ยอมลงทุนงบประมาณจำนวนหนึ่งซื้อเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุเพื่อผลิตรายการวิทยุของตนเอง ทั้งนี้ นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนต่างมีความเห็นไปในทำนองเดียวกันว่า การได้ปรากฏตัวผ่านสื่อมีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไปเนื่องจากเป็นการย้ำเตือนให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจดจำตนได้ แต่ไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่าเมื่อได้ปรากฏตัวผ่านสื่อแล้วจะต้องได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไปเพราะยังมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. การรักษาความสัตย์สุจริตที่ไว้กับประชาชนระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า เรื่องนี้เป็นสิ่งที่นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงทุกคนต่างให้ความสำคัญ ดังนั้นสิ่งใดที่เคยรับปากกับประชาชนระหว่างการหาเสียง จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมีการบอกกล่าวให้ประชาชนรับทราบถึงการปฏิบัติตามสัตย์สุรตินั้น เช่น การใช้โอกาสที่ได้กลับไปเยี่ยมชาวบ้านเล่าถึงสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นต้น โดยการให้สัตย์สุรติดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการสัญญาว่าจะเป็นผู้แทนราษฎรที่ดี ไม่ได้เป็นการสัญญาว่าจะให้สิ่งของหรือสัญญาว่าจะกระทำการบางอย่างให้หลังจากได้รับเลือกตั้ง เพราะการให้สัตย์สุรติดังกล่าวผิดกฎหมายเลือกตั้ง และยังพบว่า ทุกคนต่างระมัดระวังเมื่อจะให้สัญญาเรื่องใดเรื่องหนึ่งกับชาวบ้าน โดยหากไม่มั่นใจว่าสามารถทำได้ จะไม่ให้สัญญากับชาวบ้านอย่างเด็ดขาด

3. การทำหน้าที่ผู้แทนราษฎร พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า การได้ทำงานให้กับประชาชนหรือมีผลงานทางการเมืองมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป โดยได้ให้ความสำคัญกับการทำงาน 2 ระดับหลักๆ คือ การทำงานระดับท้องถิ่น และการทำงานระดับชาติ

3.1 การทำงานระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นงานที่มีผลงานปรากฏชัดเจนในพื้นที่ พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์เน้นการแก้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคมากกว่า การจัดซื้อสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ให้กับชาวบ้าน โดยมีขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่หนึ่ง การกำหนดปัญหาและวิธีการแก้ไข เป็นการกำหนดว่าจะแก้ปัญหาใด ด้วยวิธีการใด ซึ่งส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีการพิจารณาปัญหาร่วมกับชาวบ้าน และลงพื้นที่พบชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับทราบปัญหา รวมไปถึงการวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่สอง การนำเสนอปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอปัญหาและโครงการที่จะใช้แก้ไขปัญหาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อของบประมาณ ซึ่งจะต้องทราบว่าหน่วยงานใดมีงบประมาณสำหรับแก้ไขปัญหา และมีจำนวนเท่าใด รวมทั้งต้องเข้าใจสภาพปัญหาและโครงการที่นำเสนอเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถโน้มน้าวใจผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาจนนำไปสู่การอนุมัติงบประมาณในที่สุด

ขั้นตอนที่สาม การติดตามความคืบหน้าของโครงการ เป็นการหมั่นสอบถามถึงความคืบหน้าของการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งมีทั้งวิธีการทำหนังสือทวงถาม การโทรศัพท์ และการขอเข้าพบผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุมัติงบประมาณ

ขั้นตอนที่สี่ การบอกกล่าวให้ประชาชนได้ทราบถึงผลงาน พบว่า มีการใช้วิธีการต่างๆ ผสมผสานกันไม่ว่าจะเป็นการไปพูดชี้แจงด้วยตนเอง การให้ทีมงานเป็นผู้ชี้แจง การส่งเอกสารชี้แจง และการติดป้ายแสดงผลงาน เพื่อบอกให้ประชาชนได้ทราบถึงผลงานของนักการเมือง

นอกเหนือจากผลงานที่เกิดจากการประสานงบประมาณกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ผลการศึกษาพบว่า ยังมีผลงานอีกจำนวนหนึ่งที่เกิดจากการใช้งบประมาณพัฒนาพิเศษตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือที่เรียกนิยามสั้นๆ ว่า “งบ ส.ส.” ซึ่งเป็นงบประมาณที่สำนักงบประมาณต้องอนุมัติให้แก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม งบประมาณดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การสังกัดพรรคการเมืองมีผลต่อการสร้างผลงานของนักการเมือง โดยผู้ที่สังกัดพรรคการเมืองของพรรคร่วมรัฐบาลจะมีโอกาสสร้างผลงานได้มากกว่าผู้ที่สังกัดพรรคการเมืองของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณมักเป็นฝ่ายเดียวกับนักการเมืองของพรรคร่วมรัฐบาล

3.2 การทำงานระดับชาติ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์มีบทบาทการทำงานระดับชาติ 4 ด้านด้วยกัน

ประการที่หนึ่ง การทำหน้าที่เสนอและพิจารณาร่างกฎหมายในสภา โดยการนำร่างกฎหมายที่จะนำเสนอหรือประเด็นที่จะขอแก้ไขมาเสนอต่อที่ประชุมพรรค และมีบทบาทในการพิจารณาร่างกฎหมายผ่านการทำงานในคณะกรรมการวิสามัญ

ประการที่สอง การแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในสภา โดยการอภิปรายกฎหมายที่ตนสนใจ และนำปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านในเขตเลือกตั้งไปอภิปรายในสภา ในลักษณะของการตั้งกระทู้ถาม

ประการที่สาม การทำงานในคณะกรรมการวิสามัญ โดยทำหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของกรรมาธิการนั้นๆ แล้วนำเสนอปัญหาต่อรัฐบาล รวมไปถึงเรียกเอกสารหรือบุคคลมาชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องที่สอบสวนอยู่ ตลอดจนศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับคณะกรรมการ

ประการที่สี่ การติดตามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้แสดงบทบาทนี้ใน 2 ลักษณะ คือ การตั้งกระทู้ถามในสภา และการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้การทำงานระดับชาติของนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์อาจไม่ได้แตกต่างไปจากนักการเมืองทั่วไปในหลักใหญ่ใจความสำคัญ แต่ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ เมื่อนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้ทำงานระดับชาติไปแล้ว ได้มีการบอกกล่าวให้ชาวบ้านในพื้นที่ทราบถึงผลงานโดยใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ การไปพบชาวบ้านและเล่าให้ฟังถึงสิ่งที่ได้กระทำไป การเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อที่ได้จัดทำขึ้น ตลอดจนการใช้วิธีการปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชน ซึ่งการที่นักการเมืองกลุ่มนี้เป็นผู้มีชื่อเสียงและมีประสบการณ์การทำงานวงการโทรทัศน์ได้ช่วยให้การสื่อสารดังกล่าวเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นักการเมืองทราบว่าควรจะสื่อสารเนื้อหาใดที่เข้าใจง่าย และสื่อสารด้วยวิธีการใดเพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง อนึ่ง การที่นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ไม่ละเลยที่จะบอกกล่าวให้ชาวบ้านได้ทราบถึงผลงาน น่าจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านยอมรับในความสามารถทางการเมืองจนนำไปสู่การสนับสนุนให้ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

4. การใช้ความได้เปรียบจากการเป็นอดีตผู้แทนราษฎรในการหาเสียง พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนล้วนมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การเป็นอดีต ส.ส. มีผลดีต่อการหาเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา โดยนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้ใช้ความได้เปรียบในแง่มุมต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ประสบการณ์ จากประสบการณ์ที่เคยดำเนินการหาเสียงจนประสบความสำเร็จมาแล้วครั้งหนึ่ง ทำให้สามารถวางแผนการหาเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อมาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประการที่สอง การเป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้สามารถเข้าพบและขอคะแนนเสียงได้ง่ายขึ้นเนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้และยอมรับบทบาททางการเมืองมากขึ้น

ประการที่สาม ผลงาน นับเป็นความได้เปรียบประการสำคัญของผู้ที่เป็นอดีตผู้แทนราษฎรที่ใช้เป็นเครื่องยืนยันถึงความสามารถทางการเมืองและโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยผู้ที่ลงสมัครในระบบเขตเลือกตั้งได้นำเสนอผลงานในพื้นที่ ส่วนผู้ที่ลงสมัครระบบบัญชีรายชื่อ นำเสนอผลงานระดับนโยบายพรรค

ประการที่สี่ การประสานงาน ช่วยให้สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการง่ายขึ้นเพราะข้าราชการมักเกรงใจผู้ที่เป็นอดีต ส.ส. มากกว่าผู้ที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งมาก่อน

ประการที่ห้า การขอโอกาสกลับเข้ามาดำรงตำแหน่ง ผู้ที่เป็นอดีต ส.ส. สามารถใช้สิ่งนี้เป็นเหตุผลหนึ่งของการโน้มน้าวใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้กับตนได้เพื่อดำเนินงานในโครงการที่ค้างอยู่ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยพูดถึงปัญหาที่ได้ดำเนินการแก้ไขไปแล้วและปิดท้ายด้วยปัญหาที่เพิ่มขึ้นและต้องได้รับการแก้ไข

ทั้งนี้การเป็นอดีต ส.ส. จะเป็นประโยชน์ต่อการหาเสียงตามประเด็นต่างๆ ข้างต้นก็ต่อเมื่อระหว่างการดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้ทุ่มเททำงานแก้ไขปัญหากับพี่น้องประชาชนอย่างจริงจัง

ส่วนการใช้ความได้เปรียบจากการเป็นอดีต ส.ส. ในลักษณะของการอ้างว่าตนเป็นผู้ที่ทราบปัญหาของพื้นที่เป็นอย่างดี โดยไม่มีผู้สมัครคู่แข่งคนใดจะทราบปัญหาในพื้นที่ได้ดีเท่ากับตน และการใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ว่าคุณในฐานะอดีต ส.ส. เป็นเจ้าของตำแหน่งไปโดยปริยาย รวมไปถึงการใช้ความได้เปรียบจากการเป็นอดีต ส.ส. เพื่อให้ได้ตกเป็นข่าวระหว่างการหาเสียงนั้น ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ไม่ได้มีการใช้ความได้เปรียบในแง่มุมมองดังกล่าวแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามแม้การเป็นอดีต ส.ส. จะมีความได้เปรียบหลายประการในการกลับเข้าสู่ตำแหน่ง และมีการใช้ความได้เปรียบนั้นในการหาเสียง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอดีต ส.ส. ทุกคนจะชนะการเลือกตั้งเมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งต่อไป เพราะยังมีเงื่อนไขอื่นๆ ที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ได้แก่ การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตการเลือกตั้ง พรรคการเมืองที่สังกัด รวมไปถึงสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้น

5. การระมัดระวังไม่ให้มีข่าวลือในทางเสื่อมเสียเรื่องความประพฤติ พบว่า นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การไม่มีข่าวลือในทางเสื่อมเสียมีผลต่อการได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยทุกคนได้ประพาดิตนด้วยความระมัดระวัง ไม่กระทำในสิ่งเหลวไหลหรือไม่ที่ยอมรับของผู้คนในสังคม สำหรับประเด็นที่นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ต่างให้ความสำคัญและระวังไม่ให้มีข่าวในทางไม่ดี ประกอบด้วย

ประการที่หนึ่ง เรื่องทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งไม่มีผู้ให้ข้อมูลคนใดมีข่าวในทางเสื่อมเสียเรื่องนี้ เนื่องจากทุกคนต่างมีความตั้งใจที่จะทำงานการเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบกับไม่ได้ทำงานอยู่ในตำแหน่งที่มีโอกาสจะทุจริตอย่างตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง อีกทั้งข้อกำหนดของกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้สามารถกระทำการในทางทุจริตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่ยกเลิกบพัฒนาพิเศษตามข้อเสนอของ ส.ส. และห้ามไม่ให้ ส.ส. เกี่ยวข้องกับงบประมาณหรือเป็นผู้จัดทำโครงการเหมือนอย่างในอดีต

ประการที่สอง เรื่องชู้สาว เป็นเรื่องที่ทั้งนักการเมืองหญิงและชายต่างให้ความสำคัญ สำหรับนักการเมืองหญิง หากมีความประพฤติที่ส่อไปในทำนองดังกล่าว จะกลายเป็นประเด็นที่ถูกโจมตีได้ง่าย ขณะที่นักการเมืองชายก็ระมัดระวังเรื่องนี้เช่นกัน โดยได้ป้องกันไม่ให้ตนตกเป็นข่าวในทำนองชู้สาวกับผู้หญิงอื่นที่มีชื่อเสียง

ประการที่สาม เรื่องอื่นๆ ได้แก่ การไม่ให้ความเคารพผู้ใหญ่ในสภาฯ และการแสดงออกต่อประชาชน โดยพบว่า เพื่อป้องกันมิให้ถูกนิทนาว่าเป็นผู้ไม่มีสัมมาคารวะ นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้ปฏิบัติต่อนักการเมืองอาวุโสด้วยความนอบน้อม อาทิเช่น การไหว้ การกราบ และการโค้งตัวเล็กน้อยเมื่อต้องเดินผ่านผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นต้น และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนรู้สึกไม่ดีหรือไม่ประทับใจ ผู้ให้ข้อมูลมักยิ้มแย้มแจ่มใสและทักทายประชาชนอย่างเป็นกันเอง

อย่างไรก็ตามแม้ทุกคนจะประพฤติปฏิบัติตนด้วยความระมัดระวัง แต่ก็ยังมีข่าวลือในทางไม่ดีเกิดขึ้นกับนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์บางคน หากเกิดกรณีเช่นนี้ พบว่า วิธีการที่นิยมใช้เพื่อสยบข่าวลือมี 2 วิธี คือ การไม่ตอบโต้ และการจัดแถลงข่าว แม้ว่าทั้ง 2 วิธีจะทำให้ข่าวลือเงียบหายไปมากที่สุด แต่ก็มีความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญ คือ การจัดแถลงข่าวทำให้นักการเมืองมีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน ส่วนการไม่ตอบโต้อาจทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งยังคงเคลงสงสัยในกระแสข่าวที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้การเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงและมีประสบการณ์การทำงานในวงการโทรทัศน์ทำให้นักการเมืองกลุ่มนี้มีความได้เปรียบนักการเมืองที่เป็นบุคคลทั่วไป ในแง่มุมที่นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงสามารถสื่อสารการแสดงออกทั้ง 5 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

นักการเมืองทราบดีว่าจะต้องทำอะไรเพื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้ว่าตนเองไม่ได้หายไปจากพื้นที่ หรือเมื่อได้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้ระหว่างการหาเสียง รวมไปถึงเมื่อได้ทำงานทั้งการทำงานระดับท้องถิ่นและการทำงานระดับชาติก็ทราบว่าจะต้องบอกกล่าวกับชาวบ้านด้วยวิธีการใดและมีเนื้อหาอย่างไร เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักว่าตนเป็นผู้แทนราษฎรที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาได้ ขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นการอวดอ้างผลงานมากจนเกินไป อีกทั้งเมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป ในฐานะที่เป็นอดีตนักการเมืองที่มีชื่อเสียงก็ทราบว่าจะต้องสื่อสารเนื้อหาใด ผ่านช่องทาง การหาเสียงใด และสร้างสรรค์สื่อหาเสียงอย่างไรเพื่อนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงยังทราบเป็นอย่างดีว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อป้องกันไม่ให้มีข่าวลือในทางเสื่อมเสียเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้นับเป็นคุณสมบัติเฉพาะของนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์

การอภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลเรียงตามลำดับข้อสรุปทั้ง 3 ข้อ ซึ่งต่อบัวตฤประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ โดยเริ่มจากข้อสรุปเกี่ยวกับเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ตามด้วยข้อสรุปด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และปิดท้ายด้วยข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการดำรง รักษาสถานภาพการเป็นผู้แทนราษฎรของนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ ดังนี้

1. การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์จะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นมีเงื่อนไขที่สนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร ทั้งเงื่อนไขภายในของผู้สมัคร และเงื่อนไขภายนอกของผู้สมัคร โดยหากผู้สมัครมีเงื่อนไขสนับสนุนหลายประการ ดังต่อไปนี้ จะยิ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการได้รับเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นผู้มีชื่อเสียงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเคยเป็นผู้ประกาศข่าวหรือผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ มีรูปร่างหน้าตาโดดเด่น แสดงออกต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างเป็นกันเอง นอบน้อม มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำงานการเมือง เคยกระทำคุณความดีให้กับท้องถิ่น มีประวัติทางการศึกษาดี มีถิ่นกำเนิดเดียวกับเขตเลือกตั้งที่ลงสมัคร มีความพร้อมทางการเงินในระดับหนึ่ง รวมไปถึงสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้ง หัวหน้าพรรคกำลังได้รับความนิยมจากประชาชน และเป็นพรรคที่พร้อมให้การสนับสนุนผู้สมัครอย่างเต็มที่ทั้งด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ตลอดจนเป็นผู้ที่ลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ชาวบ้านต้องการให้โอกาสผู้สมัครรายใหม่เข้ามาทำงาน เนื่องจากไม่ประทับใจในผลงานของผู้แทนราษฎรคนเดิม เป็นเขตเลือกตั้งที่คู่แข่งชั้นมีภูมิหลังที่ไม่ดี หรือเป็นเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของตน และด้วยเหตุที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์แต่ละ

คนมีเงื่อนไขสนับสนุนที่แตกต่างกันไป บางคนมีเงื่อนไขสนับสนุนหลายประการทั้งเงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอก ขณะที่บางคนมีเงื่อนไขสนับสนุนเพียงไม่กี่ประการ จึงทำให้การได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคนแตกต่างกันไป กล่าวคือ บางคนได้รับเลือกตั้งตั้งแต่สมัยแรกที่ลงสมัคร อย่างกรณีของลดาวัลย์ที่เป็นผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ที่มีความน่าเชื่อถือ มีรูปร่างหน้าตาโดดเด่น มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานให้กับชาวบ้านเป็นคนพะเยาโดยกำเนิด และลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ชาวบ้านกำลังต้องการให้โอกาสผู้สมัครรายใหม่เข้ามาทำงาน หรือกรณีของเย็นจิตต์ที่มีชื่อเสียงจากการเป็นผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ มีรูปร่างหน้าตาโดดเด่น ลงสมัครในสังกัดประชากรไทยที่ขณะนั้นนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคกำลังได้รับความนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอย่างสูง ก็ได้รับเลือกตั้งในการลงสมัครครั้งแรกเช่นกัน ขณะที่ผู้สมัครบางคนต้องลงสมัครหลายครั้งกว่าจะชนะการเลือกตั้ง โดยมีการเปลี่ยนพรรคและเปลี่ยนเขตเลือกตั้ง เพื่อให้เงื่อนไขดังกล่าวเอื้อต่อการได้รับเลือกตั้ง ดังตัวอย่างกรณีการย้ายพรรคของรณฤทธิ์ชัยในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 จากพรรคนำไทยมาสังกัดพรรคชาติไทย ก็เพราะพรรคชาติไทยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเต็มที่ หรือกรณีการเปลี่ยนพื้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งของอภิชาติในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 จากกรุงเทพฯ ไปที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้นโยบายของพรรคสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้ง เป็นต้น ขณะที่ยังมีผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์อีกจำนวนหนึ่งไม่ได้รับเลือกตั้ง อาทิเช่น นาท ภูวนัย บิณฑ์ บันลือฤทธิ์ ดนุพร ปุณณกันต์ ซึ่งเหตุผลสำคัญประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะผู้สมัครกลุ่มนี้ไม่ได้มีเงื่อนไขสนับสนุนอย่างเพียงพอที่จะทำให้ได้รับเลือกตั้ง

ผลการศึกษาที่ได้ในเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการสื่อสารทางการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาเกือบทุกประเด็น เพียงแต่บางเงื่อนไขมีรายละเอียดที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ สอดคล้องกับแนวคิดของเศรษฐสุพร คุศรีพิทักษ์ ที่กล่าวว่า เงื่อนไขด้านบารมี การศึกษา ถิ่นกำเนิด และพรรคการเมืองที่สังกัด มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง¹ โดยเงื่อนไขด้านบารมีที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์เป็นบารมีในแง่มุมมองของการสร้างคุณความดีให้กับท้องถิ่น ไม่ได้เป็นบารมีในแง่มุมมองของอำนาจ ส่วนเงื่อนไขด้านการศึกษาจะมีผลอย่างมากต่อการได้รับเลือกตั้งเฉพาะในกรณีที่ผู้สมัครมีประวัติทางการศึกษาที่โดดเด่น สำหรับเงื่อนไขด้านถิ่นกำเนิด จะมีผลดีต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้มีชื่อเสียงที่ลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัด ข้อค้นพบที่ได้ยังตรงกับแนวความคิดของสุรพงษ์ ไสธนะเสถียร ที่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนของพรรคการเมืองที่สังกัด และสภาพ

¹ เศรษฐสุพร คุศรีพิทักษ์, ถ้าอยากเป็นผู้แทน (กรุงเทพมหานคร: โครงการศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ม.ป.พ.), น. 139-140.

ท้องถิ่นของเขตเลือกตั้งที่มีความเกี่ยวข้องกับชัยชนะในสนามเลือกตั้ง² ตลอดจนเป็นไปในแนวทางเดียวกับความคิดของสมบัติ จันทรวงศ์ ที่ระบุว่า ผลงาน และอาชีพเดิมของผู้สมัคร มีส่วนสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้ง³ แต่ผลงานที่ค้นพบจากการศึกษามีแง่มุมที่ต่างจากผลงานตามแนวคิดของสมบัติ กล่าวคือ ผลงานตามแนวคิดของสมบัติ จะเน้นผลงานที่ปรากฏต่อสาธารณะในลักษณะการทำประโยชน์ให้ท้องถิ่น ได้แก่ การทำนุบำรุงวัด โรงเรียน และการสร้างถนน เป็นต้น ขณะที่ผลงานที่ค้นพบจากการศึกษา หากเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ผู้สมัครส่วนใหญ่ยังไม่มีผลงานในลักษณะดังกล่าว ผลงานที่ผู้สมัครกล่าวถึงมักเป็นผลงานอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จจนได้รับรางวัลผลงานดีเด่นทางโทรทัศน์ เห็นได้จากผู้สมัครจำนวนไม่น้อยระบุถึงผลงานดังกล่าวในเอกสารการหาเสียง อาทิ กรณีของคณิสร์และลดาวัลย์ เป็นต้น ส่วนอาชีพมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งในแง่ที่เป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับผู้สมัครเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรู้จักผู้สมัครอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะนักร้อง นักแสดง ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์ ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ หรือผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์

นอกจากนี้ผลการศึกษายังตรงกับแนวความคิดของสุจิต บุญบงการ ที่ให้ความสำคัญกับสถานภาพทางการเงินของผู้สมัคร⁴ เช่นเดียวกับนักวิชาการต่างประเทศอย่างแดน นิมโม (Dan Nimmo) ที่ระบุว่า เงิน เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเลือกตั้ง⁵ โดยเงื่อนไขนี้มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเฉพาะในกรณีของผู้มีชื่อเสียงที่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกเหนือจากเงื่อนไขด้านสถานภาพทางการเงินแล้ว นิมโม ยังได้เพิ่มเติมเงื่อนไขด้านบุคลิกภาพว่าเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง⁶ โดยนิมโมให้ความสำคัญกับการที่ผู้สมัครใช้บุคลิกภาพในการสร้างความประทับใจให้กับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งผลการศึกษาได้พบเช่นกันว่า ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ต่างพยายามสร้างความประทับใจให้กับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งด้วยการแสดงออกอย่างเป็นกันเอง มีความนอบน้อม และพยายามแสดงให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรับรู้ถึงความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำงาน

² สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, แนวความคิดในการหาเสียงเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภักดิ์แอนด์พริ้นติ้ง, 2545), น. 45, 48.

³ สมบัติ จันทรวงศ์, “สมัครรับเลือกตั้ง : การสอบใบอนุญาตประกอบอาชีพนักการเมือง (2),” มติชนสุดสัปดาห์ 11 (28 เมษายน 2534):45-46.

⁴ สุจิต บุญบงการ, เงินกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2538), น. 43.

⁵ Dan Nimmo, The Political Persuaders: The Techniques of Modern Election Campaigns (Eaglewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1970), p. 63.

⁶ Ibid, pp. 10-13.

การเมือง เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งพึงพอใจจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ แต่สิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นคุณสมบัติเฉพาะและเป็นความได้เปรียบของผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ในเงื่อนไขนี้ คือ ผู้สมัครทุกคนล้วนเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาโดดเด่นซึ่งสามารถดึงดูดใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี และปฏิเสธไม่ได้ว่ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงด้วยเหตุผลดังกล่าว

มีเงื่อนไขเพียงประการเดียวที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบของการศึกษา คือ เงื่อนไขด้านพื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัว โดยสมบัติ จันทรวงศ์ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขว่า การมีบุคคลในครอบครัวเป็นนักการเมืองหรืออดีตนักการเมือง มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งโดยจะส่งผลดีในแง่บวกที่ทำให้ผู้สมัครมีเครือข่ายที่พร้อมให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี⁷ ขณะที่การศึกษาครั้งนี้กลับค้นพบว่า เงื่อนไขนี้ไม่ได้มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ โดยไม่ว่าผู้สมัครจะมีหรือไม่มีบุคคลในครอบครัวเป็นนักการเมืองก็สามารถชนะการเลือกตั้งได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้สมัครไม่ได้มีบุคคลในครอบครัวเป็นนักการเมืองระดับชาติที่มีฐานเสียงกว้างขวางจนทำให้ไม่ต้องทุ่มเทหาเสียงอย่างหนัก รวมทั้งบุคคลในครอบครัวที่เป็นอดีตนักการเมืองก็ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับที่ผู้มีชื่อเสียงลงสมัครรับเลือกตั้ง ดังเช่นกรณีของยุรนันท์ที่แม้จะมีบิดาเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหลายกระทรวง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการต่างประเทศ แต่ช่วงเวลาที่บิดาดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ห่างจากช่วงเวลาที่ยุรนันท์ลงสมัครรับเลือกตั้งหลายสิบปี จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ฐานเสียงของบิดาจะแปรเปลี่ยนไปสนับสนุนผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่น จนทำให้ยุรนันท์มีความเห็นว่าการมีบิดาเป็นอดีตนักการเมืองไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการได้รับเลือกตั้งของตนแต่อย่างใด

นอกจากนี้ข้อค้นพบเกี่ยวกับเงื่อนไขการเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ยังมีส่วนสนับสนุนผลการศึกษาของสุภาภรณ์ สุธรรมโกศล⁸ ที่ศึกษากระบวนการสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของบุคคลวงการบินที่เข้าทำงานการเมือง และได้กล่าวว่าภาพลักษณ์ของคณวกการบินมีส่วนสนับสนุนภาพลักษณ์นักการเมือง เนื่องจากเป็นที่รู้จักของประชาชนและประชาชนให้ความสนใจ ซึ่งผู้วิจัยก็พบเช่นเดียวกันว่า การเป็นผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์มีผลดีต่อการ

⁷ สมบัติ จันทรวงศ์, “สมัครรับเลือกตั้ง : การสอบใบอนุญาตประกอบอาชีพนักการเมือง (2),” น. 45-46.

⁸ สุภาภรณ์ สุธรรมโกศล, “การสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของบุคคลในวงการบินที่เข้าทำงานทางการเมือง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), น. 28, 36-93.

เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง เพราะช่วยให้เข้าพบผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ง่าย ไม่ต้องเสียเวลาแนะนำตัว เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักผู้สมัครอยู่ก่อนแล้ว และช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้สึกคุ้นเคยกับผู้สมัครแม้ไม่เคยพบเจอกันมาก่อน แต่ข้อค้นพบที่เพิ่มเติมจากงานของสุภาภรณ์คือ ผู้วิจัยยังพบว่า การเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์มีผลดีต่อการเป็นนักการเมืองในแง่มุมที่ทำให้สื่อมวลชนสนใจติดตามรายงานข่าวการลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครจึงเป็นที่รู้จักของประชาชนในวงกว้าง ขณะทำงานของสุภาภรณ์ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้แต่อย่างใด ทั้งนี้การที่ผลการศึกษามีข้อค้นพบเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว มูลเหตุสำคัญน่าจะเป็นเพราะงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองที่ครอบคลุมไปถึงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการที่ได้ปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนระหว่างการหาเสียงมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำและตระหนักว่าผู้สมัครเป็นบุคคลหนึ่งที่ลงแข่งขันในสนามเลือกตั้ง ขณะทำงานศึกษาของสุภาภรณ์ศึกษาเฉพาะกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของบุคคลลงการบันเทิงที่เข้ามาทำงานการเมือง ไม่ได้ศึกษาเจาะลึกไปถึงการหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนประเด็นอุปสรรคของการเป็นบุคคลลงการบันเทิงต่อการทำงานการเมืองนั้นได้ผลการศึกษาไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ งานศึกษาของสุภาภรณ์ พบว่า ด้วยภาพลักษณ์ที่สนุกสนานของคนวงการบันเทิงจึงทำให้อาจขาดความน่าเชื่อถือเมื่อเข้ามาทำงานการเมือง ทางด้านกรวิจัยครั้งนี้ก็พบคำตอบที่คล้ายกันว่า การเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ก็มีข้อเสียที่เป็นจุดอ่อนต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เชื่อมั่นว่าผู้สมัครที่เคยมีผลงานทางโทรทัศน์โดยเฉพาะนักร้อง และนักแสดง จะมีความรู้ความสามารถมากพอที่จะเข้ามาทำงานการเมืองเนื่องจากอาชีพเดิมเป็นอาชีพเล่นกินรำกีน

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ เห็นได้จากการที่ผู้สมัครทุกคนล้วนมีการวางแผนคัดเลือกรับเลือกเนื้อหาสาระและช่องทางการสื่อสารเป็นอย่างดี โดยเลือกนำเสนอเนื้อหาการหาเสียงและเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้มีผลต่อการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเสียงให้กับตน ซึ่งการเป็นผู้สมัครที่มีชื่อเสียงมาก่อนมีความได้เปรียบผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไปหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้การต้อนรับเป็นอย่างดีเมื่อผู้สมัครลงพื้นที่หาเสียง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกล้าเข้ามาพูดคุยทักทายเพราะรู้สึกคุ้นเคยจากการได้ชมผลงานทางโทรทัศน์ การที่ผู้สมัครทราบถึงวิธีการสร้างความประทับใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อาทิเช่น การเข้าไปพูดคุยอย่างเป็นกันเอง การใช้การสื่อสารด้วยการสัมผัสเพื่อเพิ่มความใกล้ชิดสนิทสนม การสอดแทรกอารมณ์ขันระหว่างการพูดคุย รวมไปถึงการที่ผู้สมัครสามารถนำประสบการณ์ทางการสื่อสารมาใช้ในการจัดทำสื่อหาเสียงให้มีความน่าสนใจดังตัวอย่างกรณีของอริสมันต์ที่ได้แนวคิดในการจัดทำสื่อหาเสียงในรูปแบบ “ธง” มาจาก

ประสบการณ์การแสดงคอนเสิร์ต หรือกรณีของจักรพันธ์ที่สามารถเลือกใช้คำในเอกสารการหาเสียงได้อย่างเหมาะสมและสื่อความหมายได้ชัดเจนเนื่องจากมีประสบการณ์การผลิตเทพประชาชนสัมพันธ์รายการให้กับสถานีโทรทัศน์ เป็นต้น ตลอดจนถึงได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนติดตามรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของการหาเสียงมากกว่าผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ไม่ได้รู้สึกเคอะเขินเมื่อถูกสัมภาษณ์จากบรรดาผู้สื่อข่าวหรือเมื่อต้องปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนแต่อย่างใด และไม่ได้มีความเห็นว่าการปรากฏตัวผ่านสื่อบ่อยอาจกลายเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทราบได้ง่ายว่าตนไม่มีความสามารถทางการเมือง แต่กลับมองว่าเป็นผลดีต่อการได้รับเลือกตั้งเพราะช่วยย้ำเตือนให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจดจำตนได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ทุกคนต่างมั่นใจว่าตนมีศักยภาพพอที่จะเข้ามาทำงานการเมือง และไม่เคยมีประวัติในทางเสื่อมเสียที่ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรับรู้ว่าคุณไม่เหมาะสมที่จะได้รับเลือกตั้ง ด้วยความได้เปรียบดังกล่าวจึงทำให้การรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์แตกต่างไปจากผู้สมัครที่เป็นบุคคลไม่มีชื่อเสียงไปโดยปริยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ประเด็นสำคัญ ประเด็นแรก คือ การที่ผู้สมัครสามารถเข้าพบผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ง่าย ซึ่งช่วยให้มีโอกาสพูดโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้มากขึ้น และประเด็นที่สอง คือ ได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนโดยไม่ต้องเสียเงินในการซื้อสื่อโฆษณา ซึ่งยิ่งทำให้ผู้สมัครเป็นที่รู้จักของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในวงกว้าง

ทางด้านข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบกับกรอบความคิดของนักวิชาการที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์นั้น พบว่า ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับแนวความคิดของเดนนิส คาแวนเน็ก (Dennis Kavanagh) ที่ระบุว่า การหาเสียงเป็นการวางแผนการสื่อสารเพื่อคัดเลือกเนื้อหาสาระและวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสารที่ผู้สมัครต้องการสื่อสารไปถึง⁹ กล่าวคือ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ทุกคนมีการวางแผนว่าจะใช้เนื้อหาสาระใดในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง อาทิเช่น การจัดประชุมหัวคะแนนเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจถึงเนื้อหาที่จะนำไปบอกกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งหากผู้สมัครไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดเนื้อหาสาระให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก็ไม่ต้องมีการนัดประชุมหัวคะแนน หรือการเตรียมเนื้อหาที่จะใช้ในการปราศรัย โดยเน้นการนำเสนอปัญหาที่ใกล้ตัวประชาชนเป็นลำดับแรก และตามด้วยแนวนโยบายของพรรคที่จะใช้แก้ปัญหาดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้สมัครมีการวางแผนว่าจะนำเสนอเนื้อหาใด และมีวิธีการนำเสนออย่างไร ส่วนการวางแผนการคัดเลือกวิธีการสื่อสารกับ

⁹ Dennis Kavanagh, *Election Campaign: The New Marketing of Politics*, First Published (United State: Blackwell Publishers Ltd., 1995), pp. 15-17.

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้สมัครทุกคนมีการพิจารณาว่าจะใช้วิธีการใดในการหาเสียงเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของตน และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้วิธีการหาเสียงของผู้สมัครแต่ละคนแตกต่างกันไป กล่าวคือ ผู้สมัครบางคนอาจให้ความสำคัญกับวิธีการหนึ่ง ขณะที่ผู้สมัครอีกจำนวนหนึ่งอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับวิธีการดังกล่าว ดังตัวอย่างกรณีของเอกพจน์ที่ไม่เน้นการปราศรัย เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดปทุมธานีไม่ชอบฟังการปราศรัย แต่กรณีพิชัยกลับใช้วิธีการปราศรัยบ่อยครั้งเนื่องจากชาวยโสธรชอบฟังการปราศรัย

ส่วนผลการศึกษาในหัวข้อเนื้อหาสาระที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นไปตามแนวความคิดของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร ที่แบ่งเนื้อหาสาระที่ใช้ในการหาเสียงออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ นโยบายพรรค และภาพลักษณ์¹⁰ เพียงแต่การวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมจากเนื้อหาหลักทั้ง 2 ประเภท กล่าวคือ เมื่อผู้สมัครนำเสนอนโยบายพรรคแล้ว หากการหาเสียงครั้งนั้นมีเวลา ผู้สมัครมักนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและองค์พรรคด้วย ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้แทนราษฎร ความสำคัญของการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จุดเด่นของพรรคการเมืองที่นอกเหนือจากนโยบายพรรค ข้อมูลเกี่ยวกับวันเลือกตั้ง และข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งการที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะในพื้นที่นั้นอาจมีประชาชนจำนวนไม่น้อยยอนอนหลับทับสิทธิ์ ผู้สมัครจึงต้องการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองและรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และในอีกแง่หนึ่งหากผู้สมัครสามารถกระตุ้นให้ประชาชนกลุ่มนี้ออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ย่อมเท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสในการได้รับเลือกตั้งของตนด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ได้คะแนนเสียงจากผู้ที่ไม่เคยออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ทางด้านวิธีการคัดเลือกประเด็นปัญหาและนโยบายที่จะนำเสนอต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้สมัครทุกคนล้วนเลือกปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนสูงสุดของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและนำเสนอนโยบายที่จะใช้แก้ปัญหาเหล่านั้น เช่น ชาวบ้านที่จังหวัดกาฬสินธุ์กำลังประสบปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำอย่างหนัก อภิชาติจึงเลือกพูดถึงความสำคัญของปัญหานี้ และนำเสนอนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตรเป็นสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้สอดคล้องกับความคิดของเจมส์ เอ็น ดรักแมน (Jame N. Druckman) ที่กล่าวว่า โดยทั่วไปผู้สมัครมีแนวโน้มที่จะคัดเลือกประเด็นที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตระหนักว่าเป็นปัญหาสำคัญและใช้ประเด็นนั้นเป็นเนื้อหาหลักในการหาเสียง¹¹ แต่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเดนิส คาแวนแน็ก

¹⁰ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, แนวความคิดในการหาเสียงเลือกตั้ง, น. 99-103.

¹¹ Jame N. Druckman, "Lawrence R. Jacobs and Eric Ostermeier. Candidate Strategies to Prime Issues and Image," The Journal of Politics 66 (2004):1181.

(Dennis Kavanagh) ที่ได้ระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า ประเด็นปัญหาที่ผู้สมัครหยิบยกมา นำเสนอควรเป็นประเด็นที่แตกต่างไปจากประเด็นปัญหาของคู่แข่ง¹² ผลการวิจัยครั้งนี้ กลับพบว่า ไม่มีผู้สมัครคนใดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัญหาที่ชาวบ้านเดือดร้อนและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนอาจมีเพียงปัญหาเดียวที่มีความโดดเด่น ดังนั้นผู้สมัครทุกคนจึงต่างนำปัญหาดังกล่าวมาเป็นเนื้อหาสำคัญของการหาเสียง อีกทั้งผู้สมัครอาจมองว่าแม้นำเสนอประเด็นปัญหาเดียวกันกับคู่แข่ง แต่รายละเอียดของนโยบายที่ใช้แก้ปัญหาย่อมมีความแตกต่างกัน จึงไม่จำเป็นต้องเลี่ยงไปนำเสนอปัญหาอื่นที่ไม่ซ้ำกับคู่แข่ง

ส่วนการคัดเลือกภาพลักษณ์ที่ต้องการให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจดจำและประทับใจนั้น พบว่า ตรงกับแนวคิดของสุรพงษ์ ไสธนะเสถียร ที่กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ผู้สมัครควรคัดเลือกภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับความสามารถและตัวตนของผู้สมัคร ไม่ใช่นำเสนอภาพลักษณ์ที่ถูกตกแต่งมากจนห่างไกลจากตัวตนที่แท้จริง¹³ โดยการวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่า ภาพลักษณ์ที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์อยากให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรับรู้และระลึกถึง ไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้สมัครที่มีความตั้งใจจริง หรือการเป็นผู้สมัครที่มีความสามารถ ล้วนมาจากบุคลิกภาพและตัวตนของผู้สมัคร ไม่ได้เป็นการพยายามสร้างหรือแต่งเติมโดยนักวางแผนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถึงขนาดที่ผู้สมัครบางคนอย่างกรณีของเย็นจิตต์ไม่ได้คิดว่าการสื่อความหมายดังกล่าวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ด้วยซ้ำไป ซึ่งการที่ภาพลักษณ์ดังกล่าวมาจากบุคลิกภาพของผู้สมัคร ย่อมมีผลดีในแงุ่มุที่ทำให้ผู้สมัครสามารถสื่อสารภาพลักษณ์นั้นได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ต้องเสแสร้งแก่งทำแต่อย่างใด

ทางด้านกลยุทธ์ที่ผู้สมัครใช้ในการหาเสียงนั้น พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากวงการโทรทัศน์นิยมใช้กลยุทธ์การหาเสียงเชิงบวก กล่าวคือ เน้นการนำเสนอเนื้อหาเชิงบวกเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านนโยบายพรรค และความโดดเด่นส่วนตัว โดยหลีกเลี่ยงการกล่าวโจมตีคู่แข่ง และได้ใช้กลยุทธ์นี้ตลอดช่วงเวลาการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการนี้ไม่ตรงกับข้อเสนอของสตีเฟน เอ แชลมอร์ และบารบารา จี แชลมอร์ (Stephen A. Salmore and Barbara G. Salmore) ที่กล่าวว่า โดยส่วนใหญ่ผู้สมัครมักเริ่มต้นหาเสียงด้วยการนำเสนอเนื้อหาเชิงบวกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ และความสำเร็จของตน จากนั้นตามด้วยเนื้อหาเชิงลบของคู่แข่งและผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และเนื้อหาที่มีการเปรียบเทียบโดยการให้ข้อมูลของผู้สมัครทั้งสองฝ่าย และผู้ทำชิงเท่านั้นที่ควรใช้เนื้อหาเชิงลบ

¹² Dennis Kavanagh, *Election Campaign: The New Marketing of Politics*, p. 136.

¹³ สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร, *แนวความคิดในการหาเสียงเลือกตั้ง*, น. 99-103.

เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งไม่สมควรได้รับเลือกตั้งกลับมาอีก¹⁴ การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้สมัครนิยมใช้กลยุทธ์การหาเสียงเชิงบวกตลอดห้วงเวลาการหาเสียงไม่เฉพาะในช่วงเริ่มต้นเท่านั้น และแม้เป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกที่ผู้สมัครมีสถานะเป็นผู้ทำชิง ก็ไม่ได้มีการใช้กลยุทธ์การหาเสียงเชิงลบที่ชี้ให้เห็นจุดอ่อนของคู่แข่งชั้นที่อยู่ในตำแหน่งตามข้อเสนอของสตีเฟน เอ. แซลมอร์ และบาราบารา จี. แซลมอร์ ซึ่งการที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้สมัครต่างตระหนักดีว่าน่าจะมีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยที่ไม่ชื่นชอบการหาเสียงด้วยการโจมตีหรือกล่าวหาซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นเสียเวลาหากแม้แต่ไปพูดถึงข้อมูลของคู่แข่งชั้นโดยไม่นำเสนอจุดเด่นของตนเอง ดังนั้นเพื่อไม่ให้เสียคะแนนนิยมและทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ทราบข้อมูลด้านดีของตนเองมากที่สุด จึงเลือกใช้กลยุทธ์การหาเสียงเชิงบวกตลอดห้วงเวลาการหาเสียงเลือกตั้ง

สำหรับผลการศึกษาเรื่องช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ใช้ในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนั้น พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร ที่ระบุว่า ช่องทางการสื่อสารหลักในการหาเสียงมี 2 ประเภท คือ การใช้การสื่อสารสาธารณะ และการใช้สื่อมวลชน โดยการสื่อสารสาธารณะประกอบไปด้วยการสื่อสาร 2 ประเภทย่อย คือ การสื่อสารซึ่งหน้า และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนการใช้สื่อมวลชนมีทั้งการใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์¹⁵ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้สมัครมีการใช้ช่องทางการสื่อสารตามที่สุรพงษ์ ได้กล่าวไว้ โดยเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อบุคคล การพบปะประชาชน การปราศรัย การเข้าร่วมการอภิปราย การใช้สื่อเคลื่อนที่ การเข้าร่วมงานพิธี การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณาหาเสียงทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก การใช้สื่ออื่นๆ อย่างเทปเสียง ธง เครื่องบิน หมวก กระเป๋า รวมไปถึงการหาเสียงโดยใช้สื่อมวลชน ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ในลักษณะของการตกเป็นข่าวโดยไม่ต้องเสียเงินในการซื้อพื้นที่โฆษณาแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามแม้ช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครกลุ่มนี้ใช้ในการหาเสียง จะไม่ได้แตกต่างไปจากช่องทางการสื่อสารของผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป แต่การเป็นผู้สมัครที่มีชื่อเสียงได้ทำให้การหาเสียงของผู้สมัครมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ผู้สมัครสามารถเข้าพบผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป และไม่ว่าผู้สมัครจะหาเสียงด้วยวิธีการใดก็มักได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง อีกทั้งจากความชำนาญทางการสื่อสารยังทำให้ผู้สมัครกลุ่มนี้สามารถสร้างสรรค์สื่อหาเสียงได้อย่างน่าสนใจ และไม่เฉพาะผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

¹⁴ Stephen A. Salmore and Barbara G. Salmore, Candidates, Parties, and Campaigns: Electoral Politics in America, Third Printing (United States: A division of Congressional Quarterly Inc.), p. 150.

¹⁵ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, แนวความคิดในการหาเสียงเลือกตั้ง, น. 163-186.

เท่านั้นที่สนใจการหาเสียงของผู้สมัคร บรรดาสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ก็สนใจรายงานข่าวการหาเสียงของผู้สมัครด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้สมัครสามารถใช้สื่อมวลชนในการหาเสียงโดยไม่ต้องเสียงบประมาณในการซื้อสื่อโฆษณา

นอกจากนี้ผลการศึกษาในประเด็นวิธีการนำเสนอนโยบายให้เป็นที่ประทับใจของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่ค้นพบว่า ผู้สมัครใช้วิธีการเชื่อมโยงปัญหาของท้องถิ่นให้เข้ากับนโยบายพรรคด้วยการหยิบยกประเด็นปัญหาของชุมชนขึ้นมาอภิปรายก่อนเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา จากนั้นจึงกล่าวถึงแนวนโยบายของพรรคที่จะใช้แก้ปัญหา วิธีการดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกับวิธีการที่บิล โรเบิร์ต (Bill Roberts) และสจ๊วต สเปนเซอร์ (Stuart Spencer) นักวางแผนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งใช้ในการวางแผนการหาเสียงให้กับโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) อดีตนักแสดง จนได้รับชัยชนะในการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าการรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งปรากฏในงานเขียนของเลวิส (Lewis) เรื่อง *What Makes Reagan Run?* โดยบิล โรเบิร์ต และสจ๊วต สเปนเซอร์ ได้ให้เรแกนศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาของชุมชนอย่างหนัก เพื่อถ่ายทอดให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้รับรู้ถึงความสำคัญของปัญหา และนำเสนอแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา¹⁶ ซึ่งไม่น่าแปลกใจนักที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในประเทศและต่างประเทศนิยมใช้วิธีการดังกล่าว เนื่องจากเป็นธรรมดาที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมักตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มีแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาที่กำลังได้รับความเดือดร้อน การที่ผู้สมัครพูดถึงประเด็นปัญหาเป็นลำดับแรกจะยิ่งทำให้ชาวบ้านตระหนักว่าปัญหานั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข และเมื่อผู้สมัครนำเสนอแนวนโยบาย ย่อมทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งคล้อยตามได้ง่ายจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครในที่สุด

ทางด้านข้อค้นพบเรื่องรณรงค์หาเสียงของสุเทพ มีส่วนสนับสนุนผลการศึกษาของฐปนรรต วัฒนภรณ์¹⁷ ที่ศึกษาการหาเสียงของสุเทพในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 และพบว่าสุเทพเน้นวิธีการเดินหาเสียงตามบ้าน โดยเดินไปเรื่อยๆ พร้อมกับทีมงานหาเสียงเพื่อแจกเอกสาร

¹⁶ Joseph Lewis, *What Makes Reagan Run?* (New York: McGraw-Hill Book Company, 1968), pp. 107-116, quoted in Dan Nimmo, *The Political Persuaders: The Techniques of Modern Election Campaigns* (Eaglewood Cliffs, N.J.:Prentice-Hall, Inc., 1970), pp. 47-48.

¹⁷ ฐปนรรต วัฒนภรณ์, “กระบวนการสื่อสารในการเลือกตั้งระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), น. 150-151, 158, 167, 180-181, 189-190.

การหาเสียง รวมทั้งใช้วิธีการปราศรัยย่อย แต่ไม่มีการจัดตั้งหัวคะแนน ซึ่งผลการศึกษานี้ตรงกับข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ยังได้ค้นพบวิธีการอื่นๆ ที่สุเทพใช้ในการหาเสียงแต่งงานของรูปนวรรตไม่ได้กล่าวถึง ได้แก่ การใช้สื่อบุคคลอื่นๆ ที่นอกเหนือจากหัวคะแนน การเข้าร่วมอภิปราย การเข้าร่วมงานพิธี การใช้รถหาเสียง การใช้ป้ายโฆษณาหาเสียง นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังเจาะลึกถึงประเด็นความได้เปรียบของการเป็นผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ที่ค้นพบว่า การเป็นผู้มีชื่อเสียงได้ช่วยให้สุเทพเข้าพบประชาชนได้ง่าย เมื่อไปหาเสียงที่ไหนก็ได้รับการต้อนรับจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเพราะชาวกรุงเทพฯ รู้จักตนเป็นอย่างดี และเนื่องจากตนเป็นนักร้องยังได้ใช้การร้องเพลงเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการสร้างความประทับใจให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยจะไม่ปฏิเสธเมื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งขอให้ร้องเพลงให้ฟังเมื่อไปร่วมงานพิธีต่างๆ อีกทั้งความมีชื่อเสียงยังทำให้ได้มีโอกาสปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนในช่วงเวลาการหาเสียงเลือกตั้งด้วย ซึ่งการที่รูปนวรรตนำเสนอผลการศึกษาแต่เพียงวิธีการหาเสียง โดยไม่เน้นที่ความได้เปรียบดังกล่าว น่าจะเป็นเพราะงานของรูปนวรรตมุ่งศึกษาการหาเสียงของสุเทพในฐานะที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่ง จึงมุ่งหาคำตอบเฉพาะวิธีการที่สุเทพใช้ในการหาเสียง แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิธีการหาเสียงของสุเทพในฐานะที่เป็นผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ ดังนั้นจึงไม่ละเอียดที่จะค้นหาคำตอบในประเด็นดังกล่าวอย่างละเอียด

3. หลังจากได้รับเลือกตั้งนักรการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนได้ให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารกับประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อรักษาคะแนนนิยม โดยทุกคนพยายามแสดงออกให้ประชาชนเห็นว่าตนไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่ ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้ระหว่างที่หาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด ทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ประชาชนยอมรับในผลงาน และเมื่อถึงการเลือกตั้งครั้งใหม่ก็ได้ใช้ความได้เปรียบจากการที่เป็นอดีต ส.ส. ในการหาเสียง ตลอดจนประพฤติตนด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันข่าวลือในทางเสื่อมเสีย อย่างไรก็ตามแม้ว่านักรการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้แสดงออกต่อประชาชนด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้น โดยหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนให้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีก แต่ไม่ใช่ว่า อดีต ส.ส. จากวงการโทรทัศน์ทุกคนจะประสบความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคือ มีอดีต ส.ส. จากวงการสื่อสารมวลชนไม่ได้รับเลือกตั้งเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะยังมีปัจจัยแวดล้อมทางการเมืองอีกหลายประการที่ส่งผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ได้แก่ กระแสความนิยมของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีต่อพรรคการเมือง การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตการเลือกตั้ง และสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้มีบทบาทโดดเด่นเหนือสิ่งอื่นที่นักรการเมืองได้ทำระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร ทำให้แม้ว่านักรการเมืองได้กลับไปพบชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ ไม่เคยผิดสัญญา กับประชาชน

ทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรเต็มความสามารถ ทুমเหมาเสียงอย่างเต็มที่ และไม่เคยประพฤติปฏิบัติตนในเรื่องเหลวไหลก็ยังไม่ได้รับเลือกตั้ง

มีข้อสังเกตว่าถึงแม้ว่าการเมืองจากวงการโทรทัศน์จะไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา แต่ผลจากการแสดงออกต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ทำให้นักการเมืองจำนวนหนึ่งได้รับคะแนนเสียงเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเสียงที่ได้จากการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ดังตัวอย่างกรณีของคณิสร์ที่แม้ไม่ได้รับเลือกตั้งในการลงสมัครครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. 2539 แต่คะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้งครั้งนี้ก็มากกว่าคะแนนที่ชนะการเลือกตั้งในการลงสมัครครั้งแรก ส่วนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อมา มีจำนวนไม่น้อยที่ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังเช่นกรณีของรณฤทธิชัยที่ได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2538 ด้วยคะแนนเสียง 17,000 คะแนน การเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. 2539 ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 21,000 คะแนน และการเลือกตั้งครั้งหลังสุดเมื่อปี พ.ศ. 2548 ได้รับคะแนนสูงถึง 46,000 คะแนน มากกว่าคะแนนของคู่แข่งขั้นถึงเกือบ 9 เท่า โดยคู่แข่งขั้นที่ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 2 ได้คะแนนเสียงเพียง 5,200 คะแนน สิ่งที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่าหากกระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ไม่ได้มีการแสดงออกต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยวิธีการดังกล่าวอาจทำให้แพ้การเลือกตั้งอย่างขาดลอย ขณะที่ผู้ที่สามารถรักษาตำแหน่งไว้ได้หลายสมัยก็อาจชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่ไม่มากนัก ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่ท่วมท้น

ส่วนการแสดงออกเพื่อไม่ให้ตนหายหน้าไปจากสายตาประชาชน ปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งที่ต้องทำหน้าที่แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน อาทิ ตำแหน่งโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โฆษกกรมการคมนาคมต่างๆ ย่อมมีโอกาสสูงที่จะได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อ ซึ่งนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยไม่ให้นักการเมืองหายไประหว่างความทรงจำของประชาชน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่านักการเมืองที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะมีความเสียเปรียบมากนัก เพราะยังมีวิธีการอื่นๆ อีกมากมายที่สามารถทำให้ประชาชนรับรู้ว่าคุณไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการไปปรากฏตัวต่อประชาชนด้วยการเข้าร่วมงานประเพณี การไปเยี่ยมเยียนชาวบ้าน การจัดกิจกรรม การจัดประชุมชาวบ้าน และการเป็นวิทยากร หรือการได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชน เนื่องจากการทำงานการเมือง และด้วยเหตุนี้เองจึงน่าจะทำให้นักการเมืองที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็สามารถรักษาตำแหน่งไว้ได้หลายสมัย

สำหรับข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบกับแนวความคิดของนักวิชาการที่ผู้วิจัยนำมาประมวลเป็นกรอบความคิดของการศึกษาเรื่องการรักษาสถานภาพการเป็นผู้แทนราษฎรของนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์นั้น พบว่า ผลการศึกษาประเด็นการ

ปรากฏอยู่ในสายตาประชาชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวความคิดของเออร์วิง เรน (Irving Rein) ฟิลลิป คอตเลอร์ (Phillip Kotler) และมาร์ติน สตอลเลอร์ (Martin Stoller) ที่กล่าวว่า เพื่อเป็นการรักษาคะแนนนิยม นักการเมืองต้องระมัดระวังไม่ให้ตนเองหายไปจากสายตาประชาชน โดยต้องมีการปรากฏตัวต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเป็นการปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรง หรือเป็นการปรากฏตัวผ่านสื่อ ทั้งนี้การปรากฏตัวดังกล่าวต้องมีการวางแผนเพื่อให้ความถี่ของการปรากฏตัวอยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป¹⁸ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบตรงกันว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ล้วนมีการวางแผนในการปรากฏตัวเพื่อไม่ให้ตนเองหายไปจากพื้นที่ โดยการเข้าร่วมงานประเพณีของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ ไปเยี่ยมเยียนชาวบ้านแทบทุกสัปดาห์ ใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลางในการพบชาวบ้าน และมีการจัดประชุมชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ชาวบ้านมีการจัดงานประเพณีหลายงานในช่วงเวลาเดียวกัน นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้มีการวางแผนเป็นอย่างดีว่าจะเข้าร่วมงานใด งานใด จะให้ตัวแทนไปร่วมงาน และจะใช้เวลาอยู่ร่วมงานนานเพียงใด ซึ่งพบว่าในกรณีดังกล่าว นักการเมืองมักตัดสินใจไปร่วมงานในพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ไป ส่วนพื้นที่ใดที่เคยไปร่วมงานมาบ้างแล้วได้มอบหมายให้ตัวแทนไปร่วมงาน และจะอยู่ร่วมงานแต่ละงานเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้อยู่ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบงาน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถไปร่วมงานได้หลายๆ งาน สิ่งที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักการเมืองคำนึงถึงความถี่ของการไปปรากฏตัวในแต่ละพื้นที่ การให้ตัวแทนไปร่วมงานในพื้นที่ที่เคยไปปรากฏตัวมาบ้างแล้วทำให้ความถี่ที่ตนไปปรากฏตัวในพื้นที่นั้นไม่มากเกินไป และการเลือกไปร่วมงานในพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ไปก็ทำให้ความถี่ที่ตนไปปรากฏตัวในพื้นที่นั้นไม่น้อยเกินไป ซึ่งไม่น่าแปลกใจที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะการได้ไปปรากฏตัวในหลายๆ พื้นที่น่าจะเป็นผลดีต่อการรักษาตำแหน่งในแง่มุมที่ทำให้นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์มีคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนในวงกว้างหลายพื้นที่ หรือกล่าวอย่างง่ายก็คือ มีฐานเสียงกว้าง ไม่ใช่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเฉพาะในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น ไม่เพียงแต่การปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรงเท่านั้น ผลการวิจัยพบด้วยว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ยังมีการปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนด้วย ได้แก่ การเขียนและจัดส่งข่าวให้สื่อมวลชน การเชิญสื่อมวลชนมาร่วมงานแถลงข่าว การใช้เวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุเพื่อจัดรายการวิทยุอย่างกรณีของลดาวัลล์ ซึ่งสิ่งนี้ตอกย้ำให้เห็นว่าการทำให้ตนไม่หายไปจากสายตาประชาชนต้องมีการวางแผน อาทิ การวางแผนจงใจให้ผู้สื่อข่าวนำเสนอข่าวของตนด้วยการอำนวยการ

¹⁸ Irving Rein, Phillip Kotler and Martin Stoller, High Visibility : The Making and Marketing of Professionals into Celebrities (United States: NTC Business Books, 1997), pp. 299-332.

สะดวกทั้งเขียนข่าวและจัดข่าวส่งไปให้ถึงสำนักงาน หรือการวางแผนชื่อเวลาออกอากาศรายวิทยุ เพื่อให้ได้ปรากฏตัวผ่านสื่ออย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของเรน คอตเลอร์ และสตอลเลอร์ ที่ระบุว่า การปรากฏอยู่ในสายตาประชาชนเป็นภารกิจที่ต้องมีการวางแผน

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้ให้ความสำคัญกับการปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรงในรูปแบบของการไปร่วมงานประเพณีเป็นอย่างมาก โดยมักไปร่วมงานดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอแม้ว่าไม่ใช่หน้าที่ของผู้แทนราษฎรก็ตาม ทั้งนี้เพราะการไปร่วมงานประเพณีเป็นโอกาสที่ดีที่พูดคุยกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่าตนไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่ ยังสนับสนุนงานศึกษาของธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ ที่กล่าวว่า ตามประเพณีไทยประชาชนยังมองว่านักการเมืองมีสถานะสูงกว่าและเป็นที่ยิ่งของพวกเขาได้ การที่นักการเมืองมาปรากฏตัวให้เห็นอย่างใกล้ชิดในงานประเพณีจึงถือเป็นเกียรติอย่างหนึ่งและทำให้รู้สึกที่นักการเมืองไม่ได้ทอดทิ้งประชาชน ซึ่งนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งซ้ำๆ กันหลายสมัยก็มักเป็นผู้ที่มาร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ¹⁹ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการไปร่วมงานประเพณีมีความหมายอย่างมากต่อนักการเมือง กล่าวคือ นอกจากเป็นโอกาสที่ได้พบปะประชาชนแล้ว ยังเป็นการสร้างความประทับใจให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งนี้ย่อมส่งผลต่อการรักษาตำแหน่ง เนื่องจากเมื่อประชาชนมีความรู้สึกดีต่อนักการเมือง โอกาสที่ประชาชนจะสนับสนุนให้นักการเมืองได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไปย่อมมีสูง ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่บรรดานักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนต่างพยายามจัดสรรเวลาเพื่อไปร่วมงานประเพณีของประชาชนต่างๆ ที่ไม่ใช่หน้าที่ของผู้แทนราษฎร

ผลการศึกษาในหัวข้อการรักษาความมั่นคงสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งที่พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนล้วนตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นนี้ และหากเคยรับปากสิ่งหนึ่งสิ่งใดไว้กับประชาชน หลังจากได้รับเลือกตั้งจะดำเนินการตามที่ได้พูดไว้อย่างเคร่งครัด รวมไปถึงมีการบอกกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบด้วยว่าได้ปฏิบัติตามความสัญญาแล้ว อาทิเช่น การใช้โอกาสที่ได้ไปเยี่ยมประชาชน เล่าให้ฟังถึงความคืบหน้าของการดำเนินการตามสิ่งที่ได้รับปากไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของบรูซ ไอ นิวแมน (Bruce I. Newman) ที่กล่าวว่า นักการเมืองต้องยึดมั่นในนโยบายที่ได้หาเสียงไว้กับประชาชน และสื่อสารให้ประชาชน

¹⁹ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, ความคาดหวังในบทบาทและการกระทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546), น. 58.

ได้เข้าใจว่ามีการนำนโยบายหรือแนวคิดที่ได้หาเสียงไว้มาดำเนินการ²⁰ การที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเป็นเรื่องปกติที่การไม่ปฏิบัติตามสัญญาขอมทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผิดหวังเป็นอย่างมาก ถึงขนาดที่อาจทำให้มีชาวบ้านจำนวนไม่น้อยไม่อยากลงคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาคะแนนนิยม นักการเมืองทุกคนจึงปฏิบัติตามสิ่งที่เคยสัญญาไว้กับประชาชนอย่างเคร่งครัด

ทางด้านการศึกษาที่ผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาที่ได้มีส่วนสนับสนุนแนวความคิดของไมเคิล อาร์ ฮาเกอร์ที (Michael R. Hagerty) และธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า เมื่อผู้สมัครได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร ระหว่างการดำรงตำแหน่งต้องสร้างผลงานและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชน ถ้าประชาชนไม่ได้รับรู้ว่าผู้สมัครที่ตนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ได้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือไม่ได้เห็นผลงานของผู้แทนราษฎรของตน โอกาสที่ผู้แทนราษฎรจะไม่ได้รับเลือกตั้งในสมัยต่อไปย่อมมีสูงมาก²¹⁻²² ซึ่งผู้วิจัยก็ได้ข้อค้นพบที่ตรงกัน กล่าวคือ นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ต่างมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การทำงานให้กับประชาชนมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป ดังนั้นทุกคนจึงพยายามสร้างผลงาน ทั้งผลงานระดับท้องถิ่นที่ผลงานจะปรากฏชัดเจนในเขตเลือกตั้งและผลงานระดับชาติซึ่งเป็นการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ซึ่งไม่น่าแปลกใจนักที่แนวคิดของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ รวมไปถึงผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกัน เนื่องจากเป็นธรรมชาติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะชื่นชอบและสนับสนุนนักการเมืองที่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับตนได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป นักการเมืองทุกคนจึงต่างทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ก็มีบางแง่มุมที่เพิ่มขึ้น โดยที่งานศึกษาเดิมไม่ได้กล่าวถึง กล่าวคือ เมื่อได้ทำงานไปแล้ว นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้มีการบอกกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลงานเหล่านั้น โดยใช้วิธีการต่างๆ

²⁰ Bruce I. Newman, The Mass Marketing of Politics: Democracy In An Age Of Manufactured Images (United States of America: SAGE Publications, 1999), pp. 110-111.

²¹ Michael R. Hagerty, "Quality of Life From The Voting Booth: The Effect of Crime Rates and Income on Recent U.S. Presidential Elections," Social Indicators Research 77 (2006):111.

²² ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, ความคาดหวังในบทบาทและการกระทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ, น. 18.

ได้แก่ การไปพูดชี้แจงด้วยตนเอง การให้ทีมงานเป็นผู้ชี้แจง การส่งเอกสารชี้แจง การติดป้ายแสดงผลงาน ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานผ่านการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน สิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเป็นอย่างมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์มีความชำนาญในการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชน จึงใช้คุณสมบัติเฉพาะดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อการรักษาตำแหน่งทางการเมือง

สำหรับการใช้ความได้เปรียบจากการเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการหาเสียง ผลการศึกษาในประเด็นนี้มีบางแง่มุมที่สอดคล้อง ขณะเดียวกันก็มีบางแง่มุมที่แตกต่างไปจากแนวคิดของจูดิธ เอส เทรนซ์ (Judith S. Trent) และโรเบิร์ต วี ฟรีเดนเบิร์ก (Robert V. Friedenber) กล่าวคือ ข้อค้นพบจากการวิจัยที่มีส่วนสนับสนุนแนวคิดของเทรนซ์ และฟรีเดนเบิร์ก คือ การที่นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้นำความได้เปรียบจากการเป็นอดีต ส.ส. ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้มาใช้ในการหาเสียง ได้แก่ ประสบการณ์ การเป็นที่รู้จักและยอมรับของประชาชน ผลงาน และการโน้มน้าวใจด้วยการขอโอกาสเพื่อให้ได้กลับมาดำเนินงานที่ค้างอยู่ให้บรรลุผลสำเร็จ ส่วนข้อค้นพบที่แตกต่าง คือ การวิจัยครั้งนี้พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ไม่ได้มีการใช้ความได้เปรียบในลักษณะของการใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรับรู้ว่าเป็นเจ้าของตำแหน่งไปโดยปริยาย เช่น การมีผู้ติดตามและผู้คอยต้อนรับเวลาปฏิบัติภารกิจ และไม่ได้มีการใช้การเป็นอดีต ส.ส. เพื่อให้ได้ปรากฏเป็นข่าวระหว่างการหาเสียงตามที่เทรนซ์ และฟรีเดนเบิร์ก ได้กล่าวไว้ ซึ่งสาเหตุที่การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่แตกต่างออกไป อาจเป็นเพราะการวิจัยนี้มุ่งศึกษาการรักษาตำแหน่งของนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ ซึ่งการเป็นผู้มีชื่อเสียงได้ช่วยให้การไปปรากฏตัวของนักการเมืองกลุ่มนี้มักได้รับความสนใจจากประชาชน ดังนั้นจึงมีประชาชนมาคอยต้อนรับและติดตามโดยไม่ต้องใช้การจัดฉาก อีกทั้งยังเป็นธรรมดาที่บรรดาผู้สื่อข่าวมักสนใจติดตามรายงานข่าวความเคลื่อนไหวระหว่างการหาเสียง โดยที่ไม่ต้องใช้การเป็นอดีต ส.ส. เพื่อให้ได้ปรากฏเป็นข่าวแต่อย่างใด ขณะที่งานศึกษาของเทรนซ์ และฟรีเดนเบิร์ก กล่าวถึง การรักษาตำแหน่งของนักการเมืองทั่วไป ไม่ได้เจาะลึกไปที่นักการเมืองที่เป็นผู้มีผลงานโทรทัศน์ นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังมีประเด็นที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้กล่าวถึงความได้เปรียบของการเป็นอดีต ส.ส. ในแง่ที่ทำให้การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการระหว่างการหาเสียงเป็นไปด้วยความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งการที่นักการเมืองไทยได้ระบุถึงความได้เปรียบดังกล่าว ขณะที่เทรนซ์ และฟรีเดนเบิร์ก ไม่ได้ระบุถึงประเด็นนี้ น่าจะเป็นเพราะระบบราชการไทยยังยึดโยงอยู่กับระบบอุปถัมภ์ เมื่อครั้งที่ยังดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร นักการเมืองอาจเคยกระทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อข้าราชการ

ดังนั้นบรรดาข้าราชการจึงเกรงใจผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นอดีตผู้แทนราษฎรและพร้อมอำนวยความสะดวกให้เมื่อมาติดต่องานกับส่วนราชการ

ผลการศึกษาในหัวข้อสุดท้ายเรื่องการระมัดระวังไม่ให้มีข่าวลือในทางเสื่อมเสียเรื่องความประพฤติที่พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ทุกคนล้วนประพฤติปฏิบัติตนด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันไม่ให้มีข่าวในทางไม่ดีเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการคอร์รัปชัน เรื่องชู้สาว เรื่องการไม่มีสัมมาคารวะ และเรื่องการไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับประชาชน เพราะมีความเห็นตรงกันว่า ความประพฤติที่ดีงามมีผลทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวความคิดของเรน คอตเลอร์ สตอลเลอร์ และธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงและการสนับสนุนของประชาชน นักการเมืองจะต้องระมัดระวังไม่ให้มีข่าวในทางเสื่อมเสียเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคม²³ ซึ่งไม่น่าแปลกใจนักที่ผลการศึกษาจะเป็นเช่นนี้ เพราะเป็นเรื่องปกติที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจะชื่นชอบและอยากสนับสนุนนักการเมืองที่มีความประพฤติดี ไม่มีเรื่องอื้อฉาว

นอกจากนี้ผลการศึกษาในหัวข้อการใช้สื่อมวลชนในการหาเสียงที่พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากวงการโทรทัศน์มีการใช้สื่อมวลชนในการหาเสียง ยังมีส่วนสนับสนุนงานเขียนของ เดวิด ชูลทซ์ (David Schultz) เรื่อง Light, Camera, Action! Ethics and the California Recall กล่าวคือ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบว่า นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์มีการใช้สื่อโทรทัศน์ในการหาเสียงด้วยการไปออกรายการสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างกรณีของยุรนันท์ที่ได้ตอบรับเข้าร่วมแสดงวิสัยทัศน์ทางการเมืองในรายการเจาะใจ ซึ่งเป็นรายการสนทนาที่ออกอากาศช่วงเวลาประมาณ 22.00-23.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 วิธีการนี้ตรงกับวิธีการที่อาโนล ชวาเซนเนกเกอร์ (Arnold Schwarzenegger) ได้ใช้เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าการรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยได้ไปออกรายการโทรทัศน์ภาคตึก Tonight Show และให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ของโอปราห์ วินฟรีย์ (Oprah Winfrey) เพียงแต่การไปออกรายการโทรทัศน์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งไทยอาจกระทำได้อย่างกว้างด้วยข้อบังคับของกฎหมายที่กำหนดให้การไปออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์ต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันทุกพรรคการเมือง อีกทั้งการโฆษณาหาเสียงทางสื่อโทรทัศน์ต้องใช้งบประมาณสูงเมื่อเปรียบเทียบกับ การหาเสียงด้วยการใช้สื่อสาธารณะ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับอนุญาตให้หาเสียงด้วยงบประมาณที่จำกัด ดังนั้นผู้สมัครจึงนิยมหาเสียงโดยใช้สื่อสาธารณะ มากกว่า การได้ไปออกรายการโทรทัศน์จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้ผลิตรายการได้ตั้งประเด็นหรือ

²³ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, ความคาดหวังในบทบาทและการกระทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ, น. 60.

แนวคิดหลักของรายการไว้ และเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวมาร่วมรายการ ซึ่งมักมีผู้ร่วมรายการมากกว่า 1 คน โดยผู้ร่วมรายการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังที่ยูเรนันท์ได้ไปร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการเจาะใจ เกี่ยวกับมุมมองทางการเมืองของผู้สมัครที่ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ซึ่งรูปแบบของการไปออกรายการโทรทัศน์นี้แตกต่างจากของชาวเซเนกเกอร์ที่สามารถประกาศถึงการลงสมัครรับเลือกตั้งผ่านรายการโทรทัศน์ได้ หรือไปออกรายการโทรทัศน์เพื่อเน้นภาพการเป็นสามีและบิดาที่ดี

สำหรับผลการศึกษากำหนดหน้าที่ผู้แทนราษฎรของลดาวัลลี มีส่วนสนับสนุนงานศึกษาของชยันรงค์ วงศ์ใหญ่²⁴ ที่ศึกษาภูมิหลังและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี กรณีการเลือกตั้ง 17 พฤศจิกายน 2539 และพบว่า บทบาททางการเมืองของลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์ เน้นหนักไปที่การแก้ไขปัญหาของสตรีและเด็ก โดยการแก้ไขกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสตรีและเด็ก ได้แก่ กฎหมายสถานบริการ กฎหมายควบคุมสื่อลามก สิ่งพิมพ์อนาจาร กฎหมายรับรองสถานภาพแม่ชี และผลักดันนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก ตลอดจนจัดตั้งมูลนิธิพัฒนาเยาวสตรีภาคเหนือ เพื่อแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ยังได้ค้นพบบทบาททางการเมืองอื่นๆ ที่งานศึกษาของชยันรงค์ไม่ได้กล่าวถึง อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการส่งเสริมอาชีพ โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านรวมกลุ่มทำธุรกิจน้ำดื่ม จัดตั้งศูนย์ทอผ้าทอเสื้อ ส่งเสริมการปลูกยางพาราภาคเหนือ และผลักดันให้เกิดการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้ หรือบทบาทการเป็นประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรีและผู้สูงอายุ ที่มีผลงานการพิจารณาเรื่องต่างๆ ถึง 21 เรื่อง รวมไปถึงบทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อที่มีทีมงานเป็นผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้มูลเหตุสำคัญที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่แตกต่างไปจากงานศึกษาของชยันรงค์น่าจะเป็นเพราะการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการทำงานทางการเมืองของลดาวัลลีหลังจากที่ได้เป็นผู้แทนราษฎรมาแล้วถึง 5 สมัย กล่าวคือ ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535 2538 2539 2544 และ 2548 ขณะที่งานศึกษาของชยันรงค์ศึกษาในช่วงเวลาที่ลดาวัลลีเพิ่งได้เป็นผู้แทนราษฎรเพียง 3 สมัย ซึ่งเมื่อลดาวัลลีได้รับเลือกตั้งติดต่อกันหลายสมัย ย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีบทบาททางการเมืองและมีผลงานมากขึ้น

อนึ่ง การที่ผลการศึกษานี้ส่วนใหญ่สนับสนุนแนวความคิดของนักวิชาการด้านสื่อสารการเมืองที่ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป แสดงให้เห็นว่า การศึกษาครั้งนี้ได้ช่วยยืนยันองค์ความรู้เดิมว่าสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการเข้าสู่

²⁴ ชยันรงค์ วงศ์ใหญ่, “ภูมิหลังและบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ศึกษากรณีการเลือกตั้ง 17 พฤศจิกายน 2539,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 70-71, 99-100.

ตำแหน่งทางการเมืองของผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียง ทั้งในประเด็นเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง และการรักษาตำแหน่ง กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากวงการโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งทั้งเงื่อนไขภายใน และเงื่อนไขภายนอก ไม่ได้แตกต่างไปจากผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไป ได้แก่ บารมี ถิ่นกำเนิด การศึกษา สถานภาพทางการเงิน พรรคการเมืองที่สังกัด และสภาพท้องถิ่นของเขตเลือกตั้ง อีกทั้งเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการหาเสียงเลือกตั้ง เนื้อหาที่ใช้หาเสียง และช่องทางการสื่อสารที่ใช้ติดต่อกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ก็เป็นเช่นเดียวกับสิ่งที่ผู้สมัครทั่วไปใช้ในการหาเสียง คือ เน้นการสื่อสารนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของผู้สมัคร ผ่านช่องทางการสื่อสารหลัก 2 ช่องทาง ได้แก่ การใช้สื่อสารสาธารณะ และการใช้สื่อมวลชน นอกจากนี้หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว นักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงต้องประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่นักการเมืองทั่วไปพึงกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการปรากฏกายอยู่ในสายตาประชาชนอย่างต่อเนื่อง การรักษาความมั่นคงสัญญา การทำหน้าที่ผู้แทนราษฎร การใช้เวลาได้เปรียบจากการเป็นอดีต ส.ส. ในการหาเสียงเมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป และการระมัดระวังไม่ให้มีข่าวลือในทางเสื่อมเสีย ทั้งนี้เมื่อผลการศึกษาส่วนใหญ่ยืนยันองค์ความรู้เดิมที่ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของบุคคลทั่วไป ก็สะท้อนให้เห็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งว่าผู้สมัครที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงไม่ได้มีความได้เปรียบผู้สมัครที่เป็นบุคคลทั่วไปมากนัก การจะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเดียวกัน ใช้วิธีการหาเสียงที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และหลังจากได้รับเลือกตั้งก็ต้องปฏิบัติตนเหมือนกับที่นักการเมืองทั่วไปพึงปฏิบัติมิฉะนั้นอาจไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป

อย่างไรก็ตามแม้ผลการศึกษาส่วนใหญ่สอดคล้องกับแนวความคิดเดิมของนักวิชาการ ขณะเดียวกันผลการศึกษากครั้งนี้ก็ยังมีบางแง่มุมที่แตกต่างไปจากงานศึกษาเดิม ซึ่งสิ่งนี้ช่วยให้เข้าใจถึงการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของผู้มีชื่อเสียงได้กระจ่างชัดขึ้น กล่าวคือ ผู้วิจัยค้นพบว่ามีเงื่อนไขภายใน 2 ประการที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้สมัครที่มาจากวงการโทรทัศน์และเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ได้แก่ เงื่อนไขด้านการเป็นผู้มีชื่อเสียง และเงื่อนไขด้านบุคลิกภาพ โดยเงื่อนไขดังกล่าวมีผลดีต่อผู้สมัครในขั้นตอนของการหาเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ช่วยให้ผู้สมัครสามารถเข้าพบผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ง่าย ประหยัดเวลาในการแนะนำตัว ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะหาเสียงด้วยวิธีการใดก็มักได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง อีกทั้งสื่อมวลชนยังสนใจรายงานข่าวการหาเสียงจึงทำให้ผู้สมัครกลุ่มนี้ได้ปรากฏเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนโดยไม่ต้องเสียเงินในการซื้อสื่อโฆษณา นอกจากนี้จากประสบการณ์การทำงานวงการโทรทัศน์ยังทำให้ผู้สมัครกลุ่มนี้สามารถสร้างสรรคดีหาเสียงได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งหากผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้ตระหนักถึงคุณสมบัติเฉพาะดังกล่าวและนำมาใช้ในการหาเสียง ย่อมส่งผลดี

ต่อการเข้าสู่ตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการรักษาตำแหน่ง ข้อค้นพบที่แตกต่างไปจากแนวคิดเดิมของนักวิชาการ คือ อดีตนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงให้ความสำคัญกับการบอกกล่าวให้ชาวบ้านได้ทราบถึงสิ่งที่ตนได้กระทำระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร โดยนักการเมืองกลุ่มนี้มีความได้เปรียบในแง่ที่มีความชำนาญด้านการสื่อสาร จึงทราบเป็นอย่างดีว่าจะสื่อสารอย่างไรเพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบว่าตนเป็นผู้แทนราษฎรที่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่ความรู้สึกว่าอยากจะสนับสนุนนักการเมืองอีกในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งหากนักการเมืองที่เป็นผู้มีชื่อเสียงได้คำนึงถึงศักยภาพด้านการสื่อสารของตนและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎรก็น่าจะส่งผลดีต่อการรักษาตำแหน่งทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ควรมีการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับเลือกตั้ง กล่าวคือ ควรมีการทำประโยชน์ให้กับเขตเลือกตั้งที่จะลงสมัคร ศึกษาหาความรู้จนมีการศึกษาในระดับที่โดดเด่น และจัดเตรียมงบประมาณไว้จำนวนหนึ่งสำหรับใช้จ่ายในการลงสมัคร

2. เพื่อให้มีแนวโน้มสูงที่จะชนะการเลือกตั้งและไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการหาเสียงมากนัก ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ควรพิจารณาพรรคการเมืองที่จะเข้าสังกัดอย่างรอบคอบ โดยควรเลือกลงสมัครในนามพรรคการเมืองที่หัวหน้าพรรคกำลังได้รับความนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นพรรคที่มีนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเป็นพรรคที่พร้อมสนับสนุนผู้สมัครอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง มิใช่ลงสมัครในนามพรรคการเมืองใดก็ได้

3. ผู้สมัครจากวงการโทรทัศน์ควรต่อรองกับพรรคการเมืองเพื่อให้ได้ลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่มีส่วนสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้ง กล่าวคือ ควรลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ผู้แทนราษฎรคนเดิมไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ชาวบ้านได้ เป็นเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครคู่แข่งชั้นมีภูมิหลังที่ไม่ดี เขตเลือกตั้งนั้นมีฐานเสียงอยู่เต็มพื้นที่ และหากเป็นกรณีที่ลงสมัครในพื้นที่ต่างจังหวัดก็ควรลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่เป็นภูมิลำเนาเดิมของตน

4. ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครที่มีผลงานทางโทรทัศน์ต้องมีการเตรียมเนื้อหาที่จะใช้โน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยควรนำเสนอนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกำลังได้รับความเดือดร้อน ตลอดจนพยายามสื่อสารให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้และจดจำว่าตนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงและมีความสามารถที่จะเข้ามาทำงานการเมือง

5. เพื่อให้ได้รับชัยชนะในสนามเลือกตั้ง ผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ ต้องมีการวางแผนคัดเลือกช่องทางการสื่อสารที่จะใช้ในการหาเสียงเป็นอย่างดี โดยควรเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่ตนมีความชำนาญและเป็นที่ยอมรับของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น ผู้สมัครมีความสามารถในการปราศรัย ขณะเดียวกันชาวบ้านในเขตเลือกตั้งก็นิยมฟังการปราศรัย ผู้สมัครก็ควรเน้นช่องทางการสื่อสารนี้ในการหาเสียง

6. ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากวงการโทรทัศน์ควรเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทางผสมผสานกันเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบข่าวสารการหาเสียงอย่างทั่วถึง อาทิเช่น มีการใช้หัวคะแนน การเดินพบปะประชาชน การปราศรัย การใช้รถหาเสียง การแจกแผ่นพับ แผ่นปลิว การติดป้ายหาเสียงทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก รวมไปถึงสื่ออื่นๆ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์ ไลน์ ไลน์ ไลน์ เป็นต้น ตลอดจนการใช้สื่อมวลชน

7. ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากวงการโทรทัศน์ควรสร้างสรรค์สื่อหาเสียงรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายถึงผู้สมัครได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำผู้สมัครได้ง่ายและแม่นยำ

8. หลังจากได้รับเลือกตั้ง นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ไม่ควรหายหน้าไปจากชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะการไม่ได้เห็นหน้านักการเมืองอาจทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนใจไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรายอื่นได้ง่าย ดังนั้นนักการเมืองจึงควรวางแผนปรากฏตัวต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอ อาทิเช่น เข้าร่วมงานประเพณี ไปพบปะเยี่ยมเยียนชาวบ้าน การจัดกิจกรรม การจัดประชุมชาวบ้าน รวมไปถึงการหาโอกาสปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชน เช่น การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และการให้สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

9. หากมีสิ่งใดที่เคยสัญญากับผู้มีสิทธิเลือกตั้งระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว นักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ต้องปฏิบัติตามคำมั่นสัญญานั้นอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นอาจทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยตัดสินใจไม่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เมื่อนักการเมืองขออาสาเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

10. เมื่อนักการเมืองจากวงการโทรทัศน์ได้สร้างผลงานทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นผลงานในท้องถิ่น หรือผลงานด้านนิติบัญญัติ สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ ต้องบอกกล่าวให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบถึงผลงานนั้นเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งศรัทธาและตระหนักว่านักการเมืองเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงานการเมืองอย่างจริงจัง ซึ่งความรู้สึกลึกดังกล่าวนำไปสู่การสนับสนุนนักการเมืองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

11. ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการสื่อสารทางการเมืองให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเข้าสู่ตำแหน่งทาง

การเมืองของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ซึ่งยังมีการศึกษาไม่มากนัก อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกรณีผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ที่ได้รับเลือกตั้งเท่านั้น หากในอนาคตมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ได้รับเลือกตั้งและผู้ที่ไม่ได้รับเลือกตั้งน่าจะช่วยให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้มีความกระจ่างมากยิ่งขึ้น

12. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะแง่มุมผู้สมัครรับเลือกตั้ง หากจะมีการศึกษาจากมุมมองของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งว่าเพราะเหตุใดจึงลงคะแนนหรือไม่ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่เป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ น่าจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ได้ดียิ่งขึ้น